

atitudinile, cunoștințele și practicile specialiștilor cu referire la aplicarea procedurilor prietenoase în investigarea cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/martori ai infrațiunilor

raport de cercetare

Republica Moldova
februarie 2016

raport realizat de
Elena Moraru elena.moraru@imas.md
Rodica Ionichi rodica.ionichi@imas.md
Elena Petruți elena.petruți@imas.md

în colaborare cu
Tatiana Danilescu danilescu@gmail.com

www.imas.md

imas

CONTEXTUL STUDIULUI	5
CADRUL CERCETĂRII	5
ASPECTE METODOLOGICE	5
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	7
ATITUDINI	7
CUNOȘTINȚE ȘI PRACTICI	7
INTERVIEWATORUL	8
CAMERA DE AUDIERE	8
RECOMANDĂRI	9
ATITUDINI FAȚĂ DE SISTEMUL DE JUSTIȚIE PENALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA	10
ATITUDINI GENERALE	10
ATITUDINI FATA DE PREGATIREA/ FORMAREA PROFESIONISTILOR	12
ATITUDINI FAȚĂ DE PREGATIREA ȘI DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE AUDIERE	13
CUNOȘTINȚE ȘI PRACTICI GENERALE PRIVIND AUDIEREA COPILOR ÎN CONDIȚII SPECIALE	16
CUNOȘTINȚE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PRIETENOASE	16
COLABORAREA INTERSECTORIALĂ	17
PREGĂTIREA PROCEDURII DE AUDIERE ÎN CONDIȚII SPECIALE/ PLANIFICAREA AUDIERII	19
IMPLICAREA SPECIALIȘTIOR ÎN CALITATE DE INTERVIEWATOR	22
PREGĂTIREA COPILULUI PENTRU AUDIERE	24
DESFĂȘURAREA AUDIERII	25
FINALIZAREA AUDIERII	30
DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR PROFESIONALE	32
CAMERELE DE AUDIERE. CAMERELE DE VIZUALIZARE	34

metodologie

metode de cercetare:

interviul semi-structurat; observația

număr interviuri: 50

11 judecători, 12 procurori, 11 avocați, 10 ofițeri de urmărire penală, 6 interviuatori

criterii de recrutare:

specialiști implicați în procesul de investigare a cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/martori ai infracțiunilor

raioane:

Anenii Noi, Leova, Soroca, Călărași, Ocnița, Cahul

perioada realizării interviurilor și observațiilor:

noiembrie 2015– ianuarie 2016

structura interviurilor și observațiilor:

FG	Număr interviuri	Număr camere evaluate
Anenii Noi	10	2
Leova	8	1
Soroca	8	2
Călărași	6	2
Ocnița	9	1
Cahul	9	2

dificultăți și limite:

rezultatele și concluziile acestui studiu reflectă opiniile și cunoștințele doar ale acestor participanți și nu pot fi extrapolate la nivelul întregii populații. Datele pot fi interpretate în termeni de tendințe.

mențiuni speciale:

dezvoltarea materialelor de cercetare a avut loc în colaborare și cu aprobarea Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii. Colectarea și prelucrarea datelor a fost realizată de către cercetătorii IMAS. Elaborarea concluziilor și recomandărilor a fost realizată cu contribuția juristului Tatiana Danilescu.

studiul a fost realizat de imas la comanda Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

denumire completă:	Institutul de Marketing, Analiză, Sondaje și Investiții "IMAS INVEST"
denumire scurtă:	imas
director general:	Doru PETRUȚI
web:	www.imas.md
e-mail:	office@imas.md
Tel/Fax:	(+373 22) 26-00-96

contextul studiului

cadrul cercetării

Aderînd la un șir de acte internaționale, Republica Moldova și-a asumat obligația ajustării legislației naționale la standardele internaționale, astfel încât să fie implementat un sistem de justiție prietenos copiilor, care garantează respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor la cel mai înalt nivel posibil, ținînd cont de anumite principii și acordînd considerațiune corespunzătoare nivelului de maturitate al copilului și înțelegerii circumstanțelor cazului. Ceea ce este, în particular, o justiție accesibilă, corespunzătoare vârstei, rapidă, adaptată și concentrată pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv, dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la procese și de a le înțelege, dreptul la viață privată, la integritate și demnitate¹.

Astfel, în 2012 este modificat Codul de Procedură Penală prin introducerea art. 110¹ care prevede audierea copiilor sub 14 ani victime/martori ai infracțiunilor în condiții speciale - cameră de audiere special amenajată. În 2014, legiuitorul modifică art. 110¹ CPP prin introducerea unei instituții noi – *interviewatorul*, care este definit drept persoana invitată într-un proces penal de către organul competent pentru a intermedia audierea minorului victimă/martor al infracțiunilor. În calitate de interviewator sunt implicate persoane care au studii juridice sau în domeniul psihologiei, special instruite pentru această sarcină.

Problematica acestei instituții este determinată, pe de o parte, de importanța acesteia, deoarece interviewatorul este specialistul care intră în contact direct cu copilul, pe de altă parte de lipsa unor prevederi clare în legislație referitoare la interviewator (studii/instruire, instituția angajatoare, cine îl evaluează/monitorizează, etc.). Reglementările foarte generale din Codul de Procedură Penală au servit drept premiză pentru elaborarea Ghidului metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 25/25 din 03.08.15 și Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 619/25 din 02.09.2015² care vine cu recomandări specifice cu privire la etapele unei audieri prietenoase copiilor sub 14 ani victime/ martori a infracțiunilor.

Ținînd cont de importanța aplicării prevederilor nou introduse atît pentru desfășurarea procesului de urmărire penală în ceea ce privește colectarea de probe, cît și pentru evitarea revictimizării copiilor care intră în contact cu sistemul de justiție penală, problematica audierii copiilor victime/martori se încadrează și în activitățile Grupului de lucru inter-instituțional pentru realizarea acțiunilor în domeniul justiției juvenile stabilite în Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

În acest context, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii s-a adresat companiei IMAS Chișinău cu solicitarea realizării studiului „Atitudinile, cunoștințele și practicile specialiștilor cu referire la aplicarea procedurilor prietenoase în investigarea cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/martori ai infracțiunilor”. Studiul este orientat către specialiștii antrenați în asistarea copiilor sub 14 ani victime/ martori ai infracțiunilor, și anume: persoane implicate în calitate de interviewatori, avocați, ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători de instrucție.

aspecte metodologice

Obiectivele cercetării de față sunt:

- determinarea atitudinilor specialiștilor din domeniu legate de aplicarea procedurilor prietenoase copilului în procesul de investigare a cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/ martori ai infracțiunilor;

¹ Liniile directoare pentru justiția prietenoasă copiilor, adoptate de Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei la 30 iunie 2010, Strasbourg.

² În continuare - Ghid metodologic.

- evaluarea cunoștințelor specialiștilor și aplicării procedurilor de rigoare în procesul de investigare a cazurilor
- identificarea practicilor de pregătire, desfășurare și încheiere a audierii legale a copilului sub 14 ani victimă/ martor a infracțiunilor
- evaluarea camerelor de audiere, așteptare și vizionare din perspectiva adaptării la necesitățile copiilor și altor specialiști implicați în investigație
- identificarea necesităților de instruire pentru dezvoltarea capacităților profesionale ale specialiștilor.

În vederea realizării studiului a fost elaborată o metodologie de cercetare formată din două componente:

- Interviurile semi-structurate
- Observația

Interviurile semi-structurate au fost realizate cu specialiști, implicați în procesul de investigarea cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani, victime/martori ai infracțiunilor.

Cercetătorii au realizat **observații** în camerele de audiere, camerele de așteptare și camerele de vizualizare. Observația acestor spații a avut drept scop evaluarea lor și a urmărit mai multe aspecte, precum: amplasare, dimensiuni, mobilier, echipament etc.

concluzii și recomandări

atitudini

Sistemul de justiție penală, per ansamblu, este perceput de către specialiștii intervievați ca fiind pregătit pentru audierea copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunii în condiții speciale. Atitudinea specialiștilor față de audierea copiilor în condiții speciale este una pozitivă.

Amenajarea camerelor de audiere este considerată drept una din realizările importante în reforma justiției. În același timp, audierea în condițiile art. 110¹ CPP nu este percepută ca unică interacțiune a copilului cu sistemul. Copilul poate fi invitat în biroul ofițerului de urmărire penală pentru a face unele declarații, pînă a fi audiat în condiții speciale.

Instruirea specialiștilor din sistemul de justiție penală în ceea ce privește audierea copiilor în condiții speciale este considerată absolut necesară, dat fiind faptul că specialiștii implicați în audieri nu sunt suficient de pregătiți. Majoritatea respondenților au declarat că este necesar un accent sporit asupra instruirii specialiștilor intervievați.

cunoștințe și practici

Majoritatea specialiștilor sunt conștienți de importanța unei justiții prietenoase copiilor sub 14 ani victime/ martori ai infracțiunilor. Totuși, ei dau interpretări diferite conceptului de „proceduri prietenoase copiilor”, de cele mai multe ori specialiștii au oferit concepte punctate, operaționalizate în baza conceptelor legale:

- stabilirea unui contact interviuator – copil
- utilizarea unui limbaj adecvat vârstei și specificului fiecărui copil
- utilizarea unei camere speciale pentru audiere/ un spațiu care este prietenos copilului, în care să fie prezente jucării sau alte obiecte pentru copil
- un grad înalt de profesionalism al interviuatorului
- formularea corectă a întrebărilor, astfel ca acestea să nu fie traumatice pentru copil și să nu ducă la revictimizare
- respectarea demnității și a libertății de exprimare a copilului
- nepermiterea prezenței bănuțului/învinuțului în camera de vizualizare – cu toate că acest aspect este prevăzut de lege.

O parte din specialiștii intervievați nu cunosc unele din prevederile legislației în vigoare referitoare la audierea copiilor sub 14 ani martori/victime ale infracțiunilor în condiții speciale. De exemplu, unii specialiști nu cunosc faptul că bănuțului/învinuțului nu poate fi prezent în camera de vizualizare sau nu au putut numi persoanele care sunt prezente în camera de audiere. De cele mai multe ori, avocații au fost cei care au descris situații din care reiese că nu cunosc sau nu aplică prevederile legislației. Unii interviuatori au remarcat maniera acuzatoare de adresare a întrebărilor pe care le transmit avocații.

Investigarea cazurilor cu implicarea copiilor victime/martori sub 14 ani se face în regim de urgență și într-un mod preferențial. Însă, nu există o unanimitate în ceea ce privește termenul „regim de urgență” – pentru unii specialiști acesta înseamnă 3-4 zile, pentru alții 2-8 săptămîni.

Copilului și familiei acestuia i se acordă suportul și asistența necesară, atât de ordin legal, cât și de ordin material sau psihologic. Atunci când este necesar se apelează la colaborări interdisciplinare.

Pregătirea copilului este considerată o etapă necesară a procesului de audiere. De cele mai multe ori copilul este pregătit nemijlocit înainte de audiere, în aceeași zi, de către intervievator, psiholog sau reprezentantul legal.

Copilul este informat despre drepturile sale și importanța declarațiilor. Se atestă practici de neinformare a copilului în ceea ce privește înregistrarea audio/ video a audierii.

De cele mai multe ori întrebările sunt transmise către intervievator prin căști. Mai rar acest lucru are loc prin computer sau scrisori. Unii participanți au declarat că în timpul audierii nu se comunică cu intervievatorul.

Înregistrarea video/ audio este stocată în calculatorul/ serverul instituției și este anexată la dosar în format hard.

Intervievatorul

Importanța și rolul persoanei implicate în calitate de intervievator este recunoscută de către majoritatea participanților la studiu, dat fiind faptul că rezultatele audierii depind de abilitățile și cunoștințele acestuia. Totodată, acest rol este pe alocuri neclar, din cauza unor omisiuni sau neclarități în reglementările din legislația națională cu privire la intervievator.

Este necesară instruirea inițială și continuă a intervievatorului, deoarece specialiștii intervievatori sunt cei care intră în contact direct cu copilul. Uneori datorită nivelului insuficient de pregătire, întrebările adresate copilului nu sunt reformulate de către intervievator, fapt ce poate compromite rezultatele audierii.

Participarea specialistului intervievator la audiere este percepută și ea ca fiind o colaborare interdisciplinară. Mai mulți respondenți au declarat că întâmpină dificultăți în colaborarea cu intervievatorii. Pe de o parte, ar fi mai bine dacă în raion ar exista o persoană pregătită multilateral pentru acest rol. În acest fel va fi asigurată aceeași calitate și procedură de audiere pentru toate cazurile. Pe de altă parte, remunerarea acesteia ar trebui să fie motivantă în opinia specialiștilor.

Activitatea specialiștilor intervievatori nu este remunerată, aceștia sunt disponibili pentru audiere în funcție de programul său primar, de la lucru de bază, fapt ce cauzează tergiversarea sau reprogramarea audierilor.

camera de audiere

Copii sub 14 ani victime/martori ai infracțiunilor sunt audiați în condiții speciale în camere de audiere special amenajate.

Camerele de audiere sunt amplasate în incinta Procuraturilor și Instanțelor de Judecată.

În cazul fiecărei camere, persoane diferite (ca funcție în cadrul instituției) sunt responsabile de camera de audiere și camera de vizualizare din aceeași instituție. Dacă responsabilul de camera de audiere a fost mai ușor de identificat, atunci responsabilul de camera de vizualizare nu a fost posibil de identificat.

Nu sunt amenajate camere de așteptare.

În incinta instanțelor de judecată drept camerele de vizualizare servesc sălile de ședință, din acest motiv disponibilitatea acestora reprezintă un factor care contribuie la tergiversarea fixării ședințelor.

Nu există persoană responsabilă de echipamentul tehnic, remedierea deficiențelor tehnice apărute pe parcursul ședințelor de audiere este pusă în seama angajaților procuraturii sau judecătorei.

recomandări

Constatările studiului determină formularea următoarelor recomandări:

Instruirea specialiștilor din sistemul justiției penale implicați în audierea copiilor sub 14 ani victime/martori ai infracțiunilor, în vederea realizării unei audieri legale, calitative cu respectarea procedurilor prietenoase copiilor și responsabilizarea acestora. În mod **prioritar, este necesar a fi instruiți interviuatorii**, dat fiind faptul că aceștia sunt specialiștii care intră în contact direct cu copilul și de prestația acestora depinzând, în mare parte, rezultatele audierii și a procesului penal în general.

Elaborarea și aprobarea unui cadru normativ și a standardelor cu privire la instituția interviuatorului – rolul acestuia în cadrul audierilor, statutul, instituția angajatoare, renumerarea, instruirea, evaluarea prestației, etc.

Elaborarea și aprobarea standardelor privind amenajarea cu mobilierul adecvat și materialele necesare desfășurării unei audieri în condiții speciale, inclusiv instrucțiuni privind amplasarea acestora în cameră; **privind echipamentul tehnic** necesar, care ar permite transmiterea, vizualizarea și înregistrarea audio/video a audierii și **privind funcționarea camerelor de audiere, vizualizare, așteptare** inclusiv stabilirea persoanei responsabile de camere, prezența unui specialist IT pe întreaga durată a audierii și care este statutul acestuia (dat fiind faptul că lui pe parcursul audierii îi devin cunoscute date cu caracter personal), etc.

Evaluarea fezabilității existenței a 2 camere de audiere într-un raion, aflate în gestiunea a 2 instituții, de asemenea efectuarea **evaluarilor cost-beneficii** privind deținerea unei camere de audiere în raion, amenajată conform standardelor aprobate și/sau asigurarea transportului la o cameră de audiere din altă localitate, cât și **evaluarea oportunității și eficacității** amenajării camerei de audiere în incinta unei anumite instituții – instanța de judecată sau procuratură.

Consolidarea parteneriatelor între organele sistemului de justiție penală, serviciile sociale, autoritățile tutelare prin instituirea unor mecanisme clare de colaborare, precum și **instituirea parteneriatelor viabile** între ONG-uri și instituțiile care pregătesc, instruiesc profesioniștii implicați în audierea copilului în condiții prietenoase.

Instituirea unor mecanisme/proceduri stricte de protecție a datelor cu caracter personal, devenite cunoscute în timpul audierii.

Sporirea și consolidarea eforturilor întreprinse de instituțiile statului în vederea asigurării unei justiții prietenoase copiilor.

atitudini față de sistemul de justiție penală din Republica Moldova

atitudini generale

Experiența de victimă/martor a infracțiunii este una traumatizantă pentru copii, iar procedurile penale la care aceștia ulterior sunt supuși, adăugă tensiune la experiența trăită. În acest context este necesar ca sistemul de justiție penală să creeze condiții corespunzătoare vârstei victimelor și martorilor sub 14 ani, concentrate pe necesitățile și drepturile copilului, ce ar contribui la prevenirea revictimizării, în vederea asigurării participării lor eficiente, a cooperării cu organul de urmărire penală și permiterea dării de depoziții în cel mai eficient mod.

Rezultatele studiului au relevat că din cei 50 de specialiști intervievați, 36 consideră că sistemul de justiție penală din Republica Moldova este pregătit în *măsură mare și foarte mare* pentru audierea copilului în condiții speciale, iar 45 consideră că acesta este prietenos copilului. În opinia respondenților nivelul înalt de pregătire se datorează reformelor sistemului de justiție din ultimii ani, referitoare la procedura de audiere în condiții speciale: (1) amenajarea camerelor speciale, (2) dotarea cu echipament tehnic și (3) formarea specialiștilor.

Specialiștii au relatat că o schimbare semnificativă din ultimii 2-3 ani legată de audierea copilului sub 14 ani este amenajarea camerei de audiere. Toți cei intervievați consideră această schimbare benefică și cea mai importantă, întrucât astfel copilul este audiat într-un mediu prietenos, evitând contactul cu bănuitul / inculpatul și totodată nu este traumatizat sau influențat de prezența acestuia.

Eu cred că este pregătit (sistemul de justiție penală)... mai ales de când s-au amenajat camerele unde minorul este audiat în condiții speciale este foarte bine. Este foarte bine gândit. [Ofițer de urmărire penală]

În primul rând una din schimbări a fost excluderea contactului vizual dintre victimă și infractor. În al doilea rând, victima are posibilitate de a povesti nefiind presată psihic de către abuzator; este mai liber în a-și expune poziția referitor la infracțiunea care a avut loc. În al treilea rând, știți că până a fi implementat acest articol cu audierea minorului până la 14 ani practic persoana era audiată doar în prezența unui pedagog și de către organele de urmărire penală... În cazul de față ei se interviuează de către intervievator care are studii în psihologie și cu atât mai mult la această audiere în afară de intervievator participă și psihologul, și psihopedagogul care își expune concluzia la finele audierii, ceea ce este iarăși benefic. În urma audierilor s-a observat într-adevăr că practic în majoritatea cazurilor, în 90% victima într-adevăr povestește ceea ce a fost în realitate... [Procuror]

Eu nu cunosc cu trei ani în urmă copilul să fi fost audiat în condiții speciale. Acum este minunat la acest compartiment. La urmărirea penală, copiii sunt audiați în condiții speciale, vin la judecată cu înregistrarea video-audio și nu sunt cazuri în care să apară necesitatea ca copilul să fie supus revictimizării [Judecător]

Schimbările sunt bune. Anume camera de audiere specială, procedura prevăzută de legislația noastră - e mult mai impunător față de alte state, chiar și europene. Spre deosebire de Franța, România, noi avem sistemul care se practică în Norvegia și e destul de bun. [Procuror]

Chiar dacă au remarcat unele lacune, 43 din cei 50 de specialiști consideră că procesul de audiere a copiilor sub 14 ani este în *mare măsură* prietenos copilului, alții 5 cred că procesul este prietenos copilului.

mică măsură. Unul din procurorii intervievați consideră că în prezent, există carențe în asigurarea confidențialității depline copilului, că declarațiile copiilor le pot afecta viața pe viitor, în cazul în care participanții la proces nu respectă principiul confidențialității. În plus, specialiștii s-au referit și la procesele îndelungate care afectează direct viața copilului, acesta fiind pus în situația de a re trăi momente traumatizante care l-au afectat.

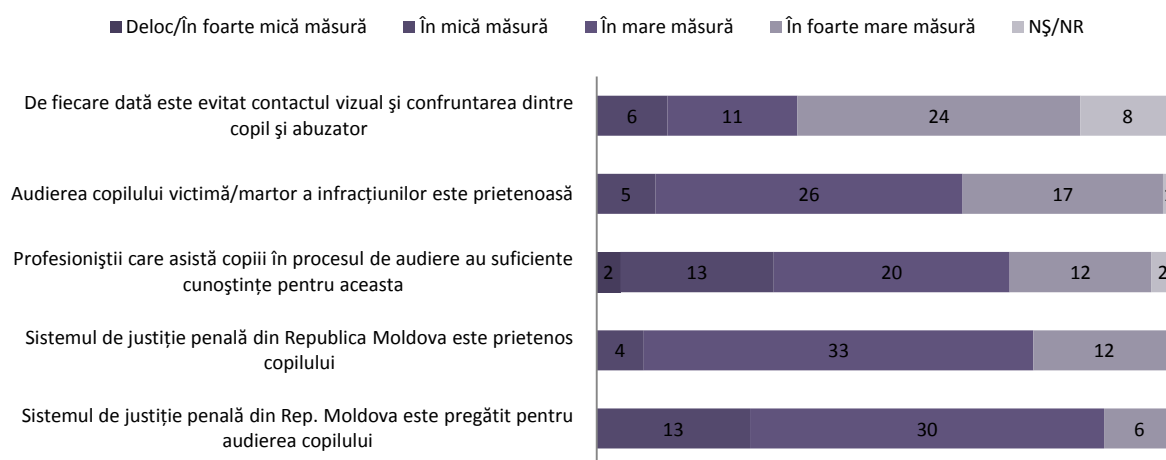
În ceea ce ține de victimele abuzului sexual, ar trebuie gândită o procedură penală, un act legislativ aparte, pentru că în multe cazuri se pierde confidențialitatea celor declarate, evident se omite factorul principal, copilul ăsta are o viață înaintea [...] Este ceva la care lucrez și când voi fi gata voi înainta actul respectiv. [Procuror]

Și astăzi chiar am avut o judecată în care copilul, minorul chiar dacă a fost audiat în cameră specială, oricum a fost audiat încă odată repetat. Și m-am apropiat de judecător și i-am zis după ședință, i-am zis că se face revictimizarea copilului. Și oricum o să urmeze iarăși întrebări de la avocat cu toate că deja s-a făcut procedura aceasta de audiere... [Intervievator]

Practic este specializare, dar nu toți au darul, cineva e mai fioros, cineva e mai blînd, felul de a discuta. Eu consider că totuși trebuie să fie o specializare, o persoană care copilul să fie mai destăinuit și mai așa deprins să fie, mai aproape de persoană. Dacă copilul se blochează, gata, noi nu scoatem nici o informație, nimic. [Procuror]

Un alt procuror consideră că asigurarea unui proces prietenos copilului este posibil doar în situația în care toți cei implicați sunt conștienți de semnificația conceptului de „prietenos”. Doar în acest fel, actorii responsabili vor putea asigura respectarea acestui principiu.

...în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

În opinia a 5 specialiști audierea copilului victimă/martor al infracțiunii este în mică măsură prietenoasă copilului din următoarele motive:

- fixarea datei ședinței de audiere a copilului uneori este tergiversată,
- întrebările adresate copilului nu sunt reformulate de interviuator, ceea ce duce la blocarea copilului,
- există situații când interesul copilului nu este pus în prim plan în timpul procesului.

În asemenea cazuri nu sunt respectate principiul celerității și principiul asigurării mediului și limbajului prietenos copilului. Conform procedurii penale, aceste principii prevăd:

- Celeritatea, potrivit căruia audierea copilului victimă/martor al infracțiunii trebuie să aibă loc într-un timp cât mai scurt posibil, de la sesizarea despre comiterea infracțiunii;

- Asigurarea mediului și limbajului prietenos copilului, din care rezultă că în timpul audierii copilul trebuie să fie tratat corespunzător specificului vârstei, necesităților speciale, maturității și nivelului de înțelegere, ținând cont de nivelul de dezvoltare a vocabularului copilului.

În plus, unul dintre intervievari consideră că pe lângă audierea copilului, care trebuie să fie una prietenoasă, ar mai trebui să existe o continuitate în privința relaționării cu copilul și anume recuperarea acestuia după situațiile traumatizante prin care a trecut.

Tot timpul este loc de mai bine. Profesioniștii sunt pregătiți, dar foarte puțin. În ceea ce ține de interviul legal - sunt bune cunoștințele, de la formările la care am fost noi; dar ceea ce ține de recuperarea copiilor după victimizare, aici mai este mult de lucru. [Intervievator]

atitudini față de pregătirea/ formarea profesioniștilor

Din cei 50 de specialiști intervievați, 15 consideră că o mare parte dintre profesioniștii care asistă copiii sub 14 ani în procesul de audiere sunt slab pregătiți și nu posedă toți suficiente cunoștințe. Cauzele, în opinia respondenților sunt:

- lipsa personalului calificat (intervievatori, avocați etc.)
- lipsa de timp
- lipsa resurselor financiare (pentru organizarea training-urilor, instruirea specialiștilor)
- lipsa experienței (în audierea copilului).

Unul dintre judecători consideră potrivită existența unui singur intervievar experimentat în raion, care să participe la toate audierile. Astfel pot fi evitate situațiile când copiii nu doresc „să se deschidă” cu un anumit intervievar. Pe de altă parte au existat respondenți care au declarat că ar fi benefic ca în statele de personal a fiecărei instituții (procuratură, judecătorie, inspectorat de poliție) să fie câte un intervievar.

Specialiștii nu au cunoștințele necesare. În special avocații, care vin din oficiu și care nu cunosc procedura. [Procuror]

Dacă este o persoană mai experimentată este mai ușor să discute cu copilul și e altfel, iar când vine o persoană care nu are abilitățile necesare, îi este dificil să aducă copilul la situația în care să povestească ceva. Dacă era, de exemplu, o persoană care participă în toate cazurile ar fi bine, dar așa de fiecare dată vin persoane diferite pe care le găsește procurorul, și avem foarte mari probleme. [Judecător]

Încă mai sunt avocați care mai pun întrebări acuzatoare față de copil. Noroc că în timpul audierilor acestea le primesc eu, dar uneori se insistă ca să întreb anume așa cum le adresează... [Intervievator]

Cred că le lipsește practica, puțin timp au început să activeze în domeniu și nu sunt destul de pregătiți la acel nivel mai înalt. [Judecător]

Chiar dacă alin. (3) art. 110¹ CPP nu prevede prezența bănuțitului/învinuțitului la procedura de audiere a copilului sub 14 ani, unii specialiști dau dovadă de necunoaștere a prevederilor legale și aduc în discuție situații când acesta este prezent. Unul dintre avocați consideră că în astfel de situații, confruntarea este inevitabilă. De asemenea, confruntarea nu poate fi evitată în cazurile când bănuțitul/învinuțitul este un părinte. Bazându-se pe aceste cazuri, specialiștii au sugerat că plasarea minorului în centre specializate, separându-l pe o perioadă de bănuțit/învinuțit ar fi o soluție binevenită.

Ghidul metodologic prevede că este necesar de ținut cont de faptul că în unele cazuri este rațional de coordonat cu copilul prezența părintelui care nu a comis infracțiunea la audiere (bunăoară victima violului are relații tensionate cu părinții sau se jenează să discute în prezența lor aspecte legate de viața intimă; unul dintre părinți este agresorul, iar celălalt cunoaște și tolerează acest comportament, etc.). În astfel de situații, ar fi bine de aflat de la copil care este persoana în care acesta are încredere și ar dori să-l însoțească la audiere. Prezența la audiere a persoanei alese de copil îl poate ajuta să-și depășească emoțiile și să ofere mărturii pertinente. În atare situații, în aspect procesual, participarea părintelui este substituită cu reprezentantul autorității tutelare.

Totuși, unul dintre procurori a vorbit despre situații când contactul dintre copil și bănuțit/învinuit este dificil de a fi evitat dacă însuși copilul solicită aceasta. Acesta a relatat o situație în care copilul sub 14 ani a solicitat să fie prezent în sala de judecată pentru a vedea bănuțitul/învinuitul. În opinia procurorului respectiv, este acceptabil ca, de la vârsta de 12-13 ani copiii să poată participa la proces și să aibă astfel contact cu bănuțitul/învinuitul. Un alt procuror consideră oportună introducerea în legislație a unor specificații pentru eventuala apariție a unor asemenea situații, când copilul solicită întvedere cu bănuțitul/învinuitul.

În altă ordine de idei, un procuror a vorbit despre copiii care nu sunt separați de familie - aceștia pot contacta cu bănuțitul/învinuitul acasă. El a menționat că ar fi bine ca legea să prevadă ca părintelui abuzator să i se retragă statutul de reprezentant legal și autoritatea tutelară să preia rolul de reprezentant legal.

De fiecare dată ne străduim ca copilul să nu dea ochii cu abuzatorul, de asta și s-au creat aceste camere speciale, dar uneori acest lucru nu este posibil pentru că abuzatorul de multe ori este unul dintre părinții (cel mai des tatăl) și evident că aceștia vrei nu vrei se vadă acasă. [Procuror]

Eu cred că ar fi bine ca copilul să fie plasat în centre specializate pe timpul derulării procesului ca să fie evitat contactul direct cu abuzatorul și să fie în siguranță. [Ofițer de urmărire penală]

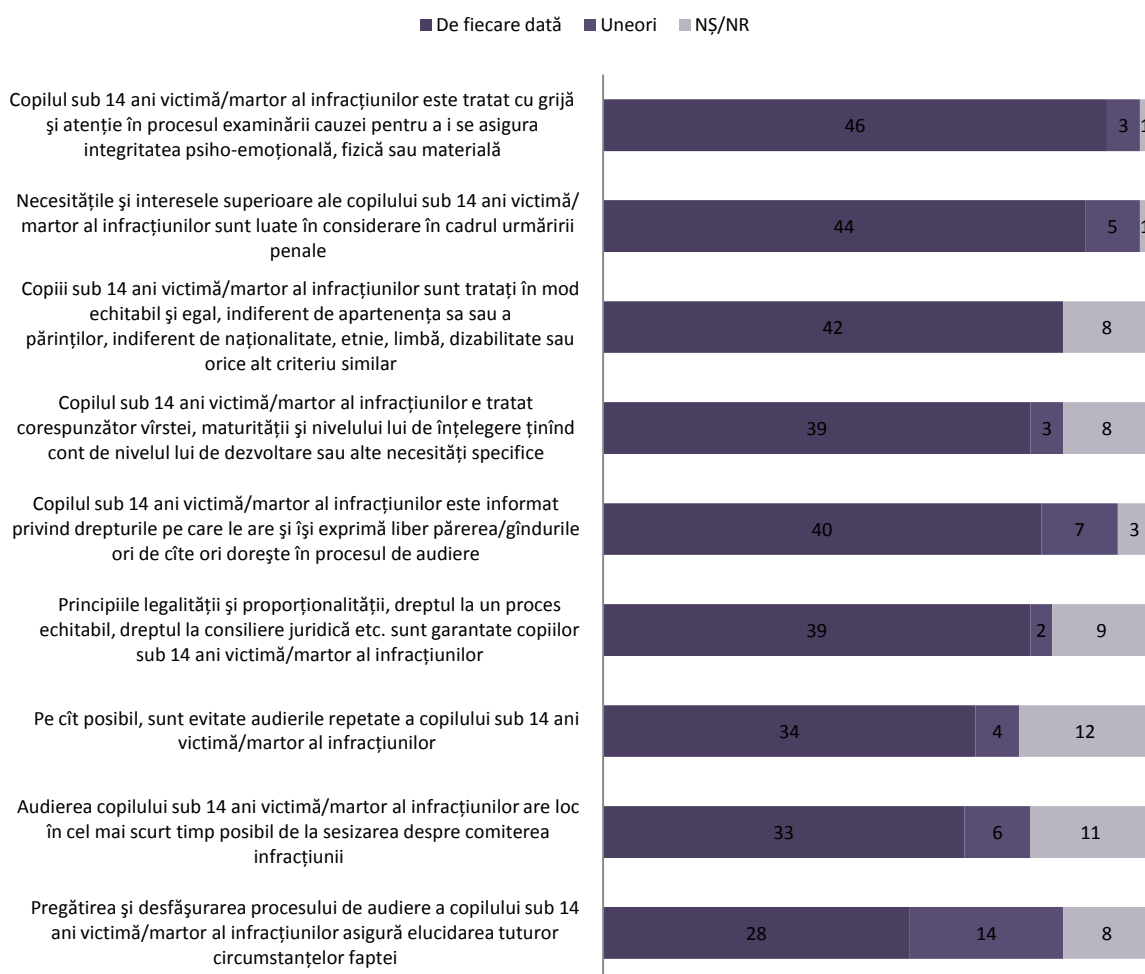
Eu am avut o minoră care chiar dorea, insista să fie prezentă în instanța de judecată... Fetița era mai mare, avea vreo 13 ani, și dorea să-i vadă fața lui, adică ea dorea să vadă că uite legea o să-l tragă la răspundere penală. Ar fi bine probabil în legislație de specificat, poate vârstele pînă la care copii ar putea să se vadă și nu. De exemplu, eu consider că la 12-13 ani deja copilul poate să-l vadă, el are altă vîrstă, dar cînd nu are pînă la 5 pînă la 7 ani chiar, n-ar fi binevenit, clar că e foarte mic. Și mai există încă un moment dacă este un membru al familiei și copilul nu este luat din familie, și sunt infracțiuni la care nu este prevăzut reținerea ori arestul, atunci copilul oricum rămîne în aceeași ambianță. [Procuror]

14 specialiști din cei 50 intervievați consideră că pregătirea și desfășurarea procesului de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor asigură elucidarea tuturor circumstanțelor faptei doar uneori. În opinia respondenților, cauzele pentru care acest principiu al diligenței nu este respectat de fiecare dată sunt următoarele: (1) copilul nu poate sau nu dorește să răspundă la unele întrebări, (2) copilul încearcă să apere bănuțitul/învinuitul, nedorind să-l denunțe (în special cînd acesta este un părinte), (3) în unele cazuri se pune la îndoială sinceritatea copilului.

Uneori, ori copiii încearcă să-și apere proprii părinți, mai cu seamă în cazuri de violență în familie. Copiii sunt legați de părinți, și încearcă cumva să îndreptățescă acțiunile înfăptuitorului care l-a abuzat fizic sau psihologic. Mai rare cazuri de abuzuri fizice, mai multe s-au întâmplat psihologic, adică n-au fost cazuri grave referitor la violență în familie, cu leziuni corporale sau alte cazuri. [Procuror]

Uneori, pentru că sunt copii care nu doresc să răspundă la unele întrebări, se blochează la întrebări. Și eu cred că este și un aspect al interviewerului poate, dar poate fi și un specific la copil. Căci dacă nu dorește să răspundă atunci el nu răspunde. Și dacă este întrebat iar și iar, el se blochează. Dar sunt copii care povestesc absolut tot și nu știi ce să-l mai întrebi, dar sunt și cei care se blochează, atunci nu poți face nimic. [Judecător]

...în ce măsură următoarele aspecte sunt luate în considerație în investigarea cazurilor penale cu implicarea copiilor sub 14 ani?

O parte dintre specialiști consideră că pînă la etapa actuală au fost realizate suficiente schimbări în domeniul investigării cazurilor cu implicarea copiilor sub 14 ani victime/martori ai infracțiunilor. Unii specialiști sunt însă de părerea că mai sunt aspecte care ar trebui să fie îmbunătățite sau chiar modificate:

- colaborare între instituțiile locale (instituții judiciare, școală etc.),
- asigurarea unui număr suficient de interviuatori în scopul de a evita amînarea audierilor pe motiv că interviuatorul nu este disponibil,
- chiar dacă art. 110¹ CPP prevede că audierea în condiții speciale poate fi efectuată și în alte cazuri decît cele prevăzute expres, atunci când interesele copilului sau a justiției o cer, unui respondenți

consideră necesar introducerea unor specificări în legislație privind necesitatea audierii în condiții speciale și a copiilor cu vârsta de 16-18 ani în cazurile de abuz sexual.

Dacă este să mă refer la abuzul sexual pînă la 14 ani, cred că ar fi fost mai bine ca abuzul sexual să se audieze în condiții speciale pînă la 16-18 ani. Ar fi fost bine să fi fost ridicat pragul de vîrstă. [Intervievator]

Trebuie să organizezi transport ca el să se deplaseze la Călărași, deoarece ei nu au posibilitatea aceasta. Și atunci apare întrebarea, copilul de exemplu astăzi se poate deplasa cu părintele la audiere, dar astăzi nu se găsește intervievatorul. Se primește lucru în zadar, și se amîna pe mîine. Eu înțeleg și persoanele acestea care vin pe bază de voluntariat, odată ce-i voluntariat - odată pot odată nu pot, și atunci apar dificultățile. [Judecător]

În concluzie, introducerea articolului 110¹ în CPP a adus cu sine un șir de modificări în sistemul de justiție penală. Prevederile acestuia vin să asigure o justiție și un proces de audiere prietenoase copilului. Majoritatea specialiștilor intervievați au apreciat pozitiv modificările respective. În continuare, este necear ca principiile unei audieri prietenoase să fie promovate și aduse la cunoștină specialiștilor implicați în cauzele penale cu implicaera copiilor sub 14 ani victime/ martori ai infracțiunilor.

cunoștințe și practici generale privind audierea copiilor în condiții speciale

cunoștințe în domeniul justiției prietenoase

În cadrul interviurilor semi-structurate specialiștilor li s-a adresat un șir de întrebări care vizează cunoștințele acestora. În capitolul de față sunt prezentate și analizate declarațiile cu referire la cunoașterea termenului de justiție prietenoasă, cunoașterea procedurilor și etapelor unei audieri și alte cunoștințe necesare.

„Justiția prietenoasă copilului” se referă la sistemele de justiție care garantează respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor la cel mai înalt nivel posibil și acordând considerațiune corespunzătoare nivelului de maturitate al copilului și înțelegerii circumstanțelor cazului. Ceea ce este, în particular, o justiție accesibilă, corespunzătoare vârstei, rapidă, adaptată la și concentrată pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv, dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la procese și de a le înțelege, dreptul la viață privată, la integritate și demnitate.

Toți respondenții au declarat că „audierea prietenoasă” este un termen care le este cunoscut. Majoritatea operează cu termeni punctuali pentru a descrie/ explica acest concept:

- stabilirea unui contact intervievator – copil
- utilizarea unui limbaj adecvat vârstei și specificului fiecărui copil
- utilizarea unei camere speciale pentru audiere/ un spațiu care este prietenos copilului, în care să fie prezente jucării sau alte obiecte pentru copil
- un grad înalt de profesionalism al intervievatorului
- formularea corectă a întrebărilor, astfel ca acestea să nu fie traumatizante pentru copil și să nu ducă la revictimizare
- respectarea demnității și a libertății de exprimare a copilului
- nepermiterea prezenței bănuțului/învinutului în camera de vizualizare – cu toate că acest aspect este prevăzut de lege.

Să fie ținut cont de faptul că în același hol nu poate să stea abuzatorul cu avocatul și cu toți și să vină copilul tot în holul acesta și la aceeași oră. Trebuie să fie intrări separate, timp separat când se prezintă unul sau se prezintă altul. [Avocat]

Trebuie să ținem cont de nivelul de dezvoltare a minorului și să-l ajutăm prin discuție să se simtă în siguranță. [Intervievator]

Să evităm să punem întrebări acuzatoare, ca el să nu se simtă vinovat, el și așa e stresat când ajunge la noi. [Ofițer urmărire penală]

În primul rând, audierea trebuie să fie petrecută conform legislației în vigoare cu respectarea procedurilor prevăzute de lege și evident că trebuie să fie și limbaj clar pentru copil și maniere de exprimare, chiar și accentele în convorbire cu copilul. [Judecător]

Depinde cred că și de vârsta copilului, și poate să fie și un televizor cu desene animate că la început poți să-i dai voie ca să-l predispuie, ca el să aibă încredere în tine, tu poți să-i oferi lucruri bune. Dar poate și să-l servești cu un pahar cu apă dulce, poate să-i dai ceva dulce, eu cred că în condițiile acestea copilul se deschide, pentru că așa poți să-i dai de înțeles că tu ești prieten. [Avocat]

Unul dintre procurori consideră că mai mulți specialiști nu cunosc despre modificarea articolului 110¹ CPP conform căruia bănuitul/învinuitul nu trebuie să asiste la ședința de audierea copilului. Acest fapt reprezintă o problemă, deoarece deseori avocatul bănuitului/învinuitului poate contesta această decizie, solicitând audierea repetată pe motiv că clientul său are dreptul să asiste la proces, chiar dacă participarea acestuia nu este prevăzută de lege. Iar audierea repetată, duce la încălcarea principiului neadmiterii revictimizării, care este una din condițiile unei justiții prietenoase copiilor victime/martori ai infracțiunilor.

În plus, datele studiului evidențiază o atitudine eronată față de audierea în condiții speciale, aceasta este percepută ca o acțiune procesuală obligatorie a fi desfășurată, și nicidecum drept singura interacțiune a copilului cu sistemul de justiție penală. Respectiv, specialiștii din domeniul justiției penale admit alte interacțiuni a copilului cu sistemul, cum ar fi audierea în biroul ofițerului de urmărire penală, anterior audierii în condiții speciale.

Minorul poate fi audiat și în birou la noi, pentru darea anumitor declarații. Iar dacă este cazul, mai departe el este audiat la ședința de judecată, în camera de audiere. [Ofițer urmărire penală]

Deoarece specialiștii, chiar justițiar, nu au cunoștințe necesare, pot ține postul și de procuror, și de judecător, și de avocat, în special avocații care vin din oficiu și din contract care nu cunosc procedura cum urmează să aibă loc, și chiar unii din ei se revoltă că procedura e așa, mai ales că clientul lor nu participă. Dacă vorbim de etapa în special de audiere, bănuitul nu poate participa la audiere, respectiv ei necunoscând norma sau cunoscând norma veche, unii nu au modificarea la art.110¹, respectiv nu sunt de acord cu procedura care are loc și urmează o modalitate de explicare... [Procuror]

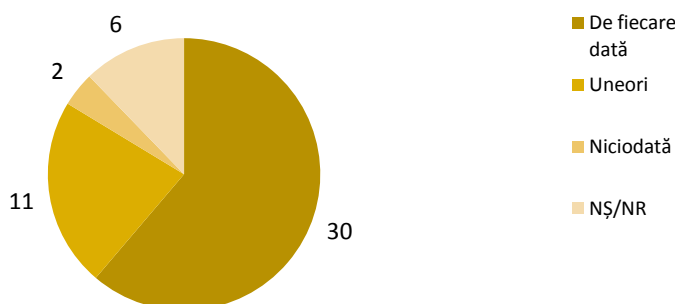
colaborarea intersectorială

Majoritatea specialiștilor participanți la studiu au afirmat că pentru evaluarea copilului victimă/ martor a infracțiunilor apelează la colaborări interdisciplinare cu diverse instituții: Serviciul Asistență Psihopedagogică, Autoritatea Publică Locală, Instituții de învățământ, Instituții medicale, ONG-uri, pentru a găsi soluțiile cele mai bune pentru copil.

Specialiștii menționați cel mai des de către intervievați sunt:

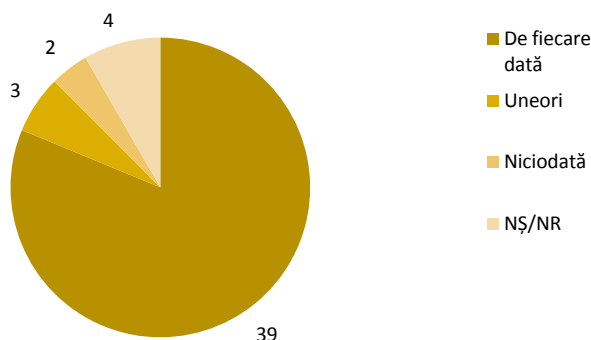
- psiholog/ pedagog (41 menționări)
- asistentul social (19 menționări)
- medic (7 menționări)
- intervievator (3 menționări)

...apeleți la colaborări interdisciplinare (de ex. servicii sociale, direcțiile de asistență socială și protecție a copilului, etc.), suportul altor specialiști în evaluarea copilului victimă/ martor a infracțiunilor?

Din cele 50 de persoane intervievate, 39 consideră că în investigarea cauzelor penale cu implicarea copiilor sub 14 ani, copilului victimă/martor a infracțiunilor i se asigură suportul și asistența necesară de fiecare dată. Doi specialiști au declarat că acest suport nu este asigurat niciodată.

...asigurarea suportului și asistenței necesare pentru bunăstarea copilului victimă/martor a infracțiunilor sub 14 ani

Specialiștii au declarat că încearcă pe cât posibil să ofere orice tip de suport de care ar avea nevoie copilul și familia acestuia. Sprijinul oferit copilului și/sau familiei poate fi atât de ordin legal, cât și ajutoare de alt tip:

- sprijin psihologic
- asistență juridică necesară
- ajutor material/social
- plasarea în centre (dacă este cazul)

Unii specialiști, chiar dacă au declarat că copiilor victime/martori li se acordă orice tip de suport de care aceștia și familiile lor au nevoie, nu au știut să indice sprijinul care este acordat copilului.

Noi de fiecare dată când este cazul încercăm să punem la dispoziție copilului și familiei acestuia orice ar fi nevoie și care este în puterea noastră, ca de exemplu, dacă e cazul găsim un psiholog care să-i ofere copilului consiliere, îl plasăm în centre, oferim familiei ajutor material sau sprijin familial dacă e cazul, le achităm drumul pentru a se putea prezenta la procesul de judecată etc. [Procuror]

Prin intermediul psihopedagogului, psihologului, practic acesta este suportul, la nivel de discuție, la nivel de aprecierea gândirii. Alt suport, normal că din partea procurorului este suportul legislativ, norma legală să fie respectată în privința copilului... [Procuror]

Psiholog și asistent social. Îi invităm și le explicăm, le spunem fabula. Și ei încearcă să ne explice, dar mai întâi vorbesc cu minorii. Ne spun părerea lor cum trebuie să discutăm, la ce să facem referire. [Ofițer urmărire penală]

Colaborăm cu psihopedagogii, pedagogii, dacă copiii nu au părinte sau tutore, apelăm la reprezentanții primăriei: asistenți sociali, care tot pot să participe și respectiv asistența psihopedagogică tot este implicată... [Procuror]

Majoritatea susțin că această colaborare interdisciplinară decurge bine, cu mici excepții: le este greu să găsească interviuatori, întrucât sunt puțini (în unele raioane doar o singură persoană), iar colaborarea cu aceștia este îngreunată de lipsa remunerării suplimentare și lipsa de timp (intervievatorii sunt angajații altor instituții și au alte responsabilități). Astfel apare necesitatea delimitărilor clare privind

activitatea intervievatorilor și a statului acestora. De remarcat este faptul că activitatea persoanei invitate în calitate de intervievator este percepută ca fiind o colaborare interdisciplinară, și nu ca o componentă din cadrul aceluiași proces/ sistem.

Cea mai mare dificultate legată de colaborare este că nu găsim intervievator sau găsim, dar este ocupat, nu este pe loc. Aceasta e cea mai mare problemă și face ca uneori să trăgăm procesul din cauza că nu avem specialistul nostru pe loc, dar sîntem nevoiți să cerșim, să ne rugăm la alții. [Avocat]

Nu mă ocup eu de organizarea audierii, dar din cîte cunosc, este greu de găsit intervievator. Persoana care colaborează cu noi este psiholog de profesie și activează la liceu. Doamna este ocupată și deseori se întîmplă să nu fie disponibilă. [Judecător]

Cîțiva specialiști au specificat că înștiințarea oficială prin scrisori complică colaborarea și lungeste durata de activitate. Aceste colaborări ar fi mai funcționale dacă ar exista cîte o persoană pregătită pentru a fi intervievator în fiecare instituție (Procuratură, Judecătoria, Inspectoratul de Poliție) și ar fi angajat cu salariu motivant: astfel și-ar onora la nivel obligațiunile.

pregătirea procedurii de audiere în condiții speciale/ planificarea audierii

Ghidul metodologic subliniază faptul că judecătorul de instrucție stabilește data ședinței de examinare a demersului procurorului privind efectuarea audierii în condițiile art.110¹ CPP, identifică, inclusiv prin coordonare cu procurorul, persoana care va participa în calitate de intervievator, ținând cont de pregătirea ei profesională, caracteristicile de vîrstă și personalitatea copilului și organizează citarea participanților la ședință.

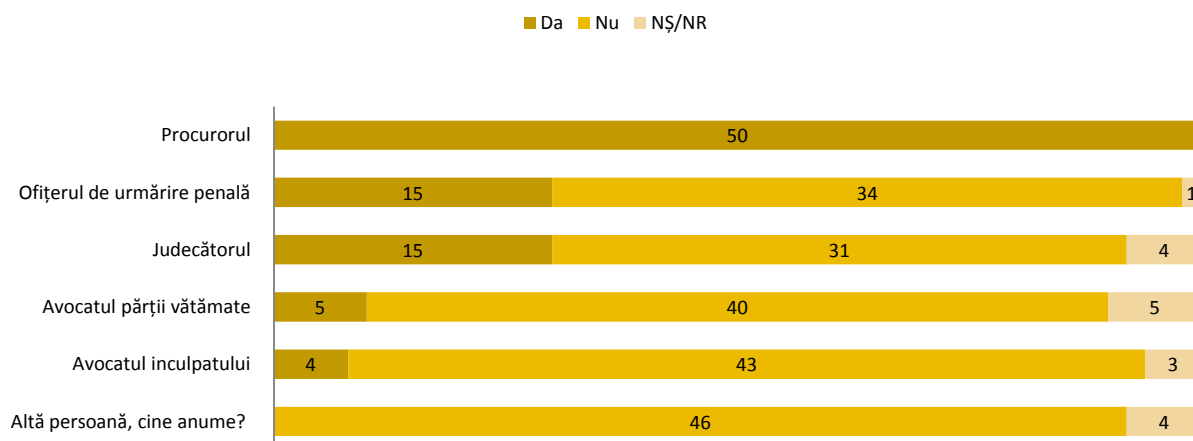
Specialiștii au numit mai multe etape ale audierii (în tabelul de mai jos sunt enumerate etapele în ordinea numărului de menționări; respondenții nu au oferit etapele în ordine cronologică). Un judecător și un ofițer de urmărire penală nu au știut să numească nici o etapă a audierii.

Etapă	Nr menționări
Pregătirea copilului de către intervievator	18
Anunțarea/ informarea tuturor persoanelor	15
Înaintarea demersului în instanța de judecată	14
Fixarea programului: data, ziua și ora audierii	14
Asigurarea prezenței tuturor specialiștilor	13
Acumularea probelor	11
Comunicarea copilului a drepturilor și obligațiilor	9
Desfășurarea propriu-zisă a audierii	9
Asigurarea prezenței reprezentantului legal și a copilului	8
Verificarea sălii/ echipamentului tehnic	7
Studierea necesității audierii	4
Examinarea - consilierea copilului de către un specialist	4
Pregătirea întrebărilor	4
Asigurarea copilului cu un avocat	3
Înaintarea raportului către procuror	1
Semnarea demersului	1
Acomodarea cu camera	1
Înștiințarea intervievatorului despre fabulă	1

Toți specialiștii au confirmat că procurorul este cel care organizează procedura de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor. Alți specialiști menționați au fost:

1. *ofițerul de urmărire penală*, 15 cazuri – răspuns oferit de către 6 ofițeri de urmărire penală, 3 interviuatori, 3 avocați, 2 procurori
2. *judecătorul*, 15 cazuri - răspuns oferit de către 5 ofițeri de urmărire penală, 4 judecători, 4 avocați, 2 persoane implicate în calitate de interviuatori
3. *avocatul părții vătămate*, 5 cazuri – răspuns oferit de către 3 avocați, 1 procuror, 1 judecător
4. *avocatul inculpatului*, 4 cazuri - răspuns oferit de către 3 avocați și 1 judecător.

Cine organizează procedura de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor?

Trebuie să fie verificată sala, să fie exclusă cu orice preț întâlnirea persoanei care urmează a fi audiată cu făptașul, să se verifice din timp dacă funcționează sistemul, ca nu cumva din motive tehnice să nu putem audia. Să fie asigurată prezența participanților, căci în caz că unul lipsește nu poate fi făcută audierea. Cam acestea sunt. [Judecător]

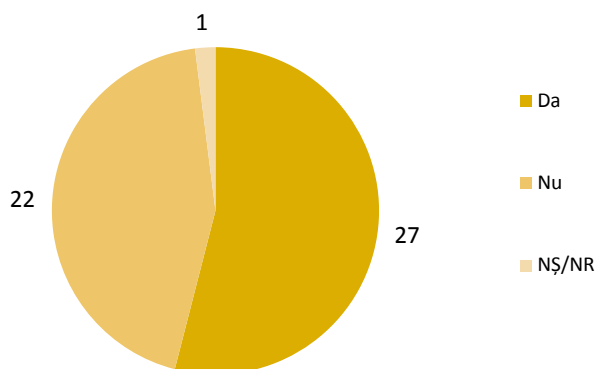
Se fixează data când urmează să fie o primă etapă de discuție cu copilul, nu neapărat pe tema infracțiunii, dar pe oricare altă temă, pentru a se stabili contactul cu copilul, ca copilul să fie dispus să relateze ce s-a întâmplat. După ce se stabilește contactul, se înaintează demersul în instanța de judecată și nemijlocit audierea se petrece în camera de audiere a copilului [Judecător]

Se anunță toți participanții când va avea loc audierea și se cheamă reprezentantul legal cu copilul. [Ofițer urmărire penală]

Din câte îmi amintesc, se caută interviuator și se invită copilul la audiere împreună cu părinții. De asta se ocupă mai mult procurorul. [Avocat]

Opiniile privind întâlnirea specialiștilor înainte de audiere s-au împărțit în două. 27 de persoane au declarat că participanții la proces se întâlnesc pentru a pregăti audierea (7 avocați, 6 judecători, 6 specialiști implicați în calitate de interviuatori, 5 procurori, 3 ofițeri de urmărire penală), iar 22 de persoane au declarat că această procedură nu are loc (7 procurori, 7 ofițeri de urmărire penală, 4 judecători, 4 avocați). Toți specialiștii implicați în calitate de interviuator au confirmat că are loc o întâlnire preventivă în vederea pregătirii pentru audiere.

Pînă la audiere, participanții la proces se întîlnesc în vederea pregătirii pentru audiere?

Dificultățile pe care le întîmpină specialiștii responsabili atunci cînd pregătesc audierea se referă la indisponibilitatea unor specialiști: "aceștia sunt ocupați, nu au timp, sunt plecați în teritoriu și e greu să-i aduni, să-i găsești".

Cel mai greu ne este să-i adunăm pe toți... fiecare are problemele lui, iar noi procurorii trebuie să ne rugăm, să umblăm din urma lor și să stabilim o zi cînd sunt toți disponibili. Iată asta e cel mai greu pentru noi. [Procuror]

Pregătirea este pusă pe seama procurorului, el găsește persoana care poate să aibă contact cu copilul în dependență de sexul copilului, în dependență de abilitățile de comunicare... [Judecător]

Este complicat să stabilești o dată, pentru că fiecare specialist are un anumit program de lucru, care sunt plecați în teritoriu, care la seminare, care în concedii și e greu să-i convingi pe toți să se prezinte într-o anumită zi, la o anumită oră. [Procuror]

Majoritatea respondenților au declarat că investigarea unui caz cu implicarea copiilor se face în regim de urgență și într-un mod preferențial. Datele studiului relevă că această perioadă este determinată de disponibilitatea tuturor participanților la audiere, dar și de complexitatea cazului.

Termenul „regim de urgență” este perceput diferit de specialiștii vizați. Pentru unii acesta înseamnă cîteva zile (3-4), iar pentru alții – cîteva săptămîni (2-8).

Nouă din cei 50 de specialiști (3 avocați, 2 procurori și 4 ofițeri de urmărire penală) au oferit o altă definiție sintagmei „audierea copilului se va efectua în termeni restrînși”, și anume:

- audierea trebuie să nu afecteze minorul și să fie cît mai scurtă
- audierea nu trebuie să dureze mai mult de două ore
- adresarea unor întrebări cît mai scurte și mai puține

Cînd avem asemenea cazuri ne străduim să ne ocupăm de ele în primul rînd, să nu lăsăm să treacă timp, pentru că mai apoi este mai greu, copilul poate să uite detalii. [Judecător]

Noi suntem obligați ca să dăm prioritate acestor cazuri și ne străduim să ne ocupăm de ele în mod special, imediat după sesizarea cazului. Și în lege e stipulat aceasta. [Judecător]

Depinde de caz. Trebuie cît mai repede, dar se întîmplă ca un asemenea caz să dureze de la 2-3 săptămîni, pînă la 2 luni sau chiar mai mult. Dacă se solicită expertiza, atunci ia mai mult timp. [Procuror]

implicarea specialiștilor în calitate de interviuator

Interviutorul este definit de legea procesual penală drept persoana invitată într-un proces penal de către organul competent pentru a intermedia audierea minorului victimă/martor al infracțiunilor în condițiile art. 110¹CPP. În calitate de interviuator sunt implicate persoane care au studii juridice sau în domeniul psihologiei, special instruite pentru această sarcină. În procesul de audiere a minorului, interviutorul are statut de specialist.

Respectivele prevederi sunt incomplete, conducând la apariția unor neclarități în aplicarea acestora: pe de o parte sunt neclare studiile necesare - juridice sau psihologice, pe de altă parte este neclară sintagma „persoane special instruite pentru această sarcină”. Ghidul metodologic vine cu o explicație în acest sens, stipulând că dovadă a abilităților interviutorului poate servi certificatul de participare la cursuri de instruire, inclusiv la Institutul Național al Justiției și/sau la cel puțin trei proceduri de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunii.

Unii specialiști au afirmat că interviutorii trebuie să posede cunoștințe de psihologie. Însă, de cele mai multe ori, specialiștii au menționat ca necesare în procesul de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor mai mult abilități decât cunoștințe:

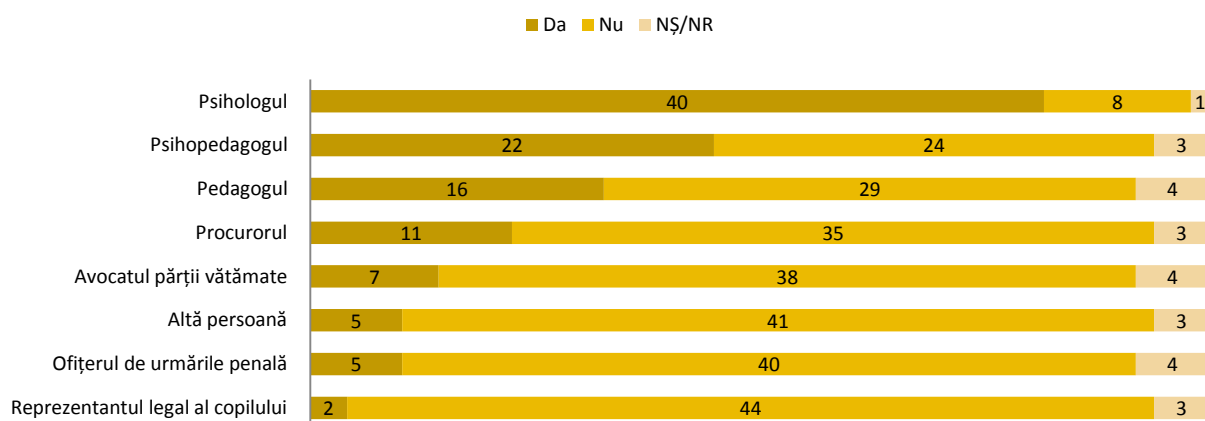
- tonalitatea vocii
- adresarea întrebărilor prin reformulare
- stabilirea contactului cu copilul
- crearea unei atmosfere favorabile copilului
- tratarea copilului de la egal la egal

De aceea și se invită un specialist în psihologie, care să poată să înțeleagă nivelul de dezvoltare a copilului, să poată să-i redea copilului ceea ce se cere de la el, în alți termeni cunoscuți lui, ca el să poată înțelege. I se permite copilului să-și expună opinia în mod liber și, respectiv, interviutorul poate spune ce a vrut el să reflecte... [Judecător]

Mult depinde de interviuator. Acesta trebuie să știe cum să adreseze întrebarea ca să fie pe înțelesul copilului și în același timp să obțină informația necesară fără a traumatiza copilul. [Procuror]

Conform specialiștilor, interviutorul de cele mai multe ori este de profesie: psiholog, psihopedagog, pedagog. Mai rar acesta poate fi procurorul, avocatul, ofițerul de urmărire penală. 2 avocați sunt de părerea că interviutor poate fi și reprezentantul legal al copilului.

Cine este interviutor în procesul de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor în condițiile art. 110 CPP?

Ghidul metodologic prevede că decizia finală privind selecția intervievatorului aparține procurorului. Majoritatea specialiștilor au menționat că nu se face această selecție, întrucât nu dispun de mai mulți intervievatori. Totuși, în puținele cazuri unde există doi intervievatori, această selecție se efectuează în baza capacităților personale și profesionale sau în baza prevederilor Ghidului metodologic, aprobat prin ordinul PG și prin hotărârea CSM.

Decizia îi aparține procurorului, el caută intervievator. Dar de obicei, la noi n-are cum să se aleagă pentru că este doar o singură persoană din câte știu eu... nu ne alintăm. [Ofițer urmărire penală]

La noi psihologul este de la SAP și când avem nevoie îl chemăm. Doamna este singura persoană la care apelăm, nu avem mai mulți. [Procuror]

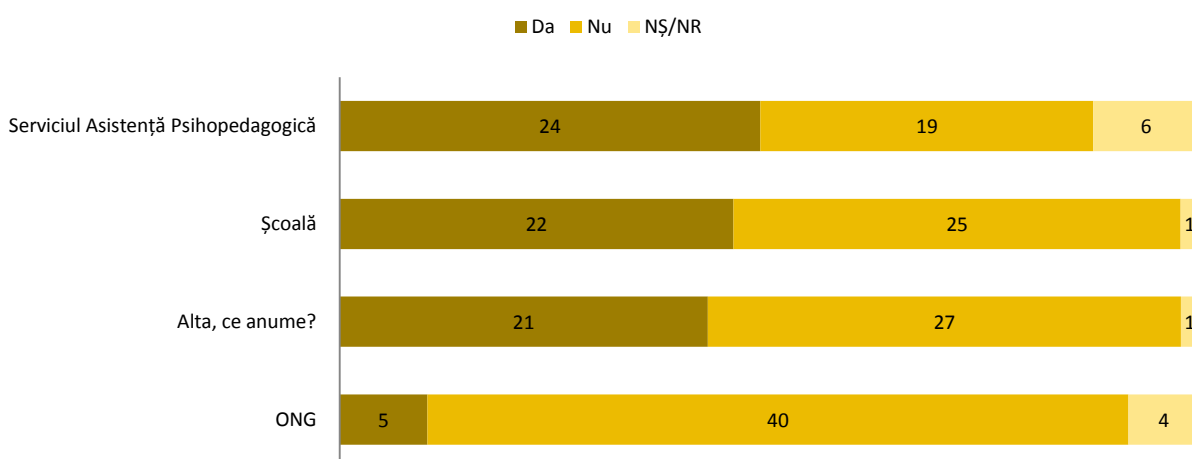
Există un ghid metodologic, aprobat prin ordinul Procurorului General și prin hotărârea CSM-ului, prin care ne comunică cine poate să participe la audierea dată și respectiv dacă persoana dată trebuie să aibă cursuri de instruire. Aceasta este o condiție, dacă aceasta nu este psiholog atunci cel puțin trebuie să aibă aceste cursuri de instruire, aceasta este o condiție prin care stabilim și noi cine va fi intervievatorul. [Judecător]

Probabil se ține cont ca el să aibă o pregătire specială, adică să fi beneficiat de formările acestea. Un alt criteriu este de a cunoaște limba în care comunică copilul, pentru că sunt care cunosc rusa sau nu. Alt criteriu ar fi compatibilitatea dintre copil și intervievator. Dacă se găsește contact cu acest copil sau nu. [Intervievator]

Conform datelor studiului de cele mai multe ori intervievatorul este angajat al Serviciului Asistență Psihopedagogică (confirmat de către 24 de specialiști) sau al școlii (menționat de către 22 de specialiști). Alte instituții al cărui angajat, în opinia respondenților, este intervievatorul: Direcția de învățământ, Primărie sau Judecătore.

În ceea ce privește remunerarea pentru serviciile prestate în calitate de intervievator, studiul atestă că jumătate din respondenți nu cunosc dacă serviciile intervievatorului sunt achitate suplimentar la munca de bază. Altă jumătate au afirmat că acest tip de servicii nu este achitat suplimentar.

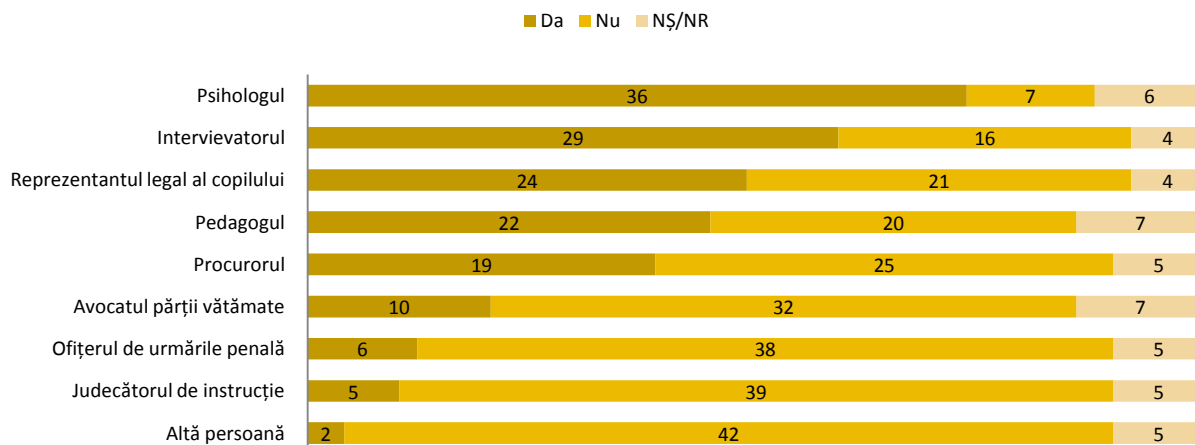
Angajatul cărei instituții este intervievatorul?

pregătirea copilului pentru audiere

Cei mai mulți specialiști au afirmat că psihologul (36 răspunsuri), intervievatorul (29 răspunsuri) sau reprezentantul legal al copilului (24 răspunsuri) sunt cei care pregătesc copilul pentru audiere.

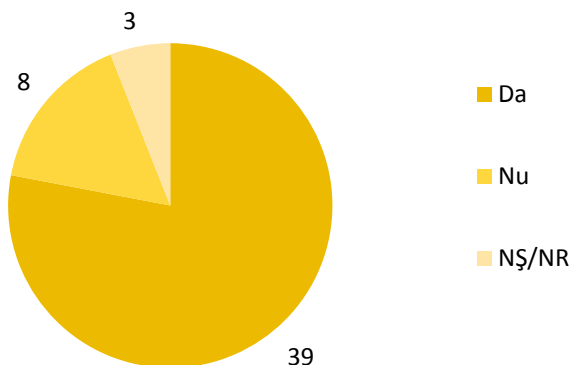
Cine sunt cei care pregătesc pentru audiere copilul victimă/ martor a infracțiunilor?

Ghidul metodologic prevede că pregătirea copilului pentru audiere presupune un dialog dintre copil și intervievator, în vederea eliminării barierelor de comunicare directă dintre copil și intervievator, crearea unui climat de încredere, de natură să determine copilul să facă relatări veridice și complete. Pregătirea copilului se poate realiza în prealabil (1-2 zile înainte de audierea copilului) sau cel puțin cu o oră înainte de începerea audierii. La această etapă copilul este informat despre scopul audierii, modalitatea desfășurării audierii, despre importanța detaliilor în relatarea sa, despre participanții la audiere. Copilului i se va comunica că procesul audierii va fi înregistrat audio/ video și i se va explica necesitatea înregistrării mărturiilor sale. În acest fel începe stabilirea relațiilor de încredere cu copilul (contactul psihologic).

39 de specialiști au confirmat că minorul care urmează să fie audiat este de cele mai multe ori pregătit. Majoritatea specialiștilor (40 din cei 50 intervievați) consideră necesară pregătirea minorului, pentru a diminua stresul și pentru a spori acomodarea. De cele mai multe ori pregătirea copilului are loc cu câteva ore înainte de audiere (34 de răspunsuri afirmative).

Copilul este pregătit în vreun mod pentru audiere?

În opinia unor specialiști pregătirea copilului pentru audiere este necesară deoarece este important ca acesta să se cunoască cu persoana care va avea rolul de intervievator, să îi fie comunicate detalii legate de audiere. Alți opt specialiști (3 procurori, 2 avocați și 3 ofițeri de urmărire penală), au declarat că copilul nu este pregătit pentru audiere, ci din contra, afirmă că pregătirea acestuia de către unii specialiști ar putea influența declarațiile sale.

Eu cred că dacă ar fi posibil chiar și cu 2-3 săptămîni înainte să se cunoască, să fie stabilit contactul, ca nu noi să-l așteptăm, dar să se simtă copilul liber. [Judecător]

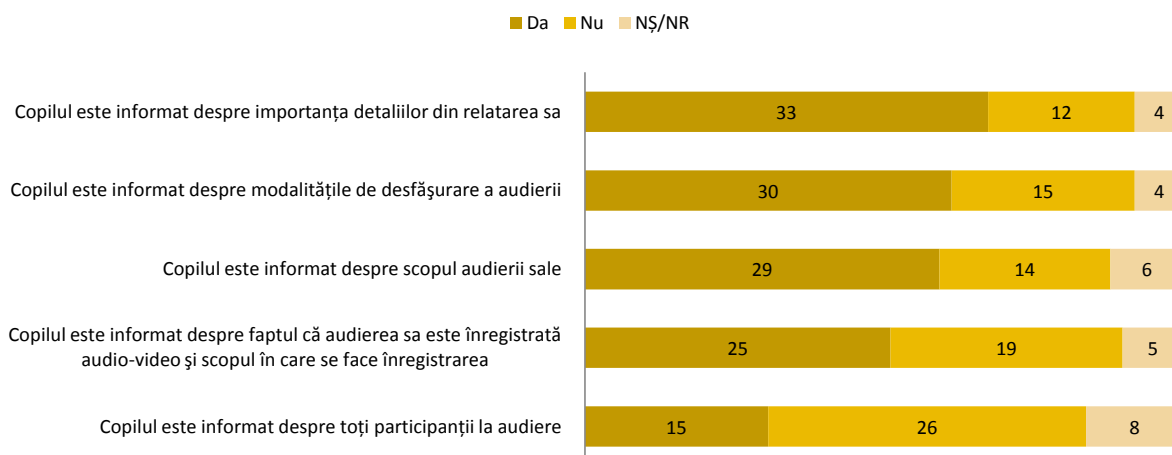
Da pentru ce să fie pregătit? El oricum intră în cameră cu pedagogul înainte și ei se împrietenesc. [Procuror]

Desigur că e necesar. Eu așa cred, că oricum copilul este stresat, e ceva nou pentru el, și încăperea cît de amenajată nu ar fi, oricum e un mediu nou pentru el. Această pregătire ne ajută să acomodăm copilul pentru ce va urma, să stabilim cu el un contact ca să ne fie mai ușor să discutăm cu el. [Intervievator]

Nu sunt de acord cu aceasta. Copilul dacă e pregătit poate să fie influențat de procuror sau de alte persoane să-și schimbe declarațiile sau poate să apară alte situații. Cel mai bine e cînd copilul vine nepregătit de nimeni și spune pe moment ceea ce simte. [Avocat]

Din cei 50 specialiști intervievați, 19 (5 procurori, 6 ofițeri de urmărire penală, 5 avocați, 3 judecători) au declarat că copilul nu este informat cu privire la înregistrarea video/ audio a audierii și 5 nu cunosc dacă acest lucru are loc. Alți 26 de specialiști nu informează copilul despre participanții la audiere (7 avocați, 7 procurori, 6 ofițeri de urmărire penală, 5 judecători și 1 specialist implicat în calitate de intervievator).

Cum are loc pregătirea copilului victimă/ martor a infracțiunilor pentru audiere?

desfășurarea audierii

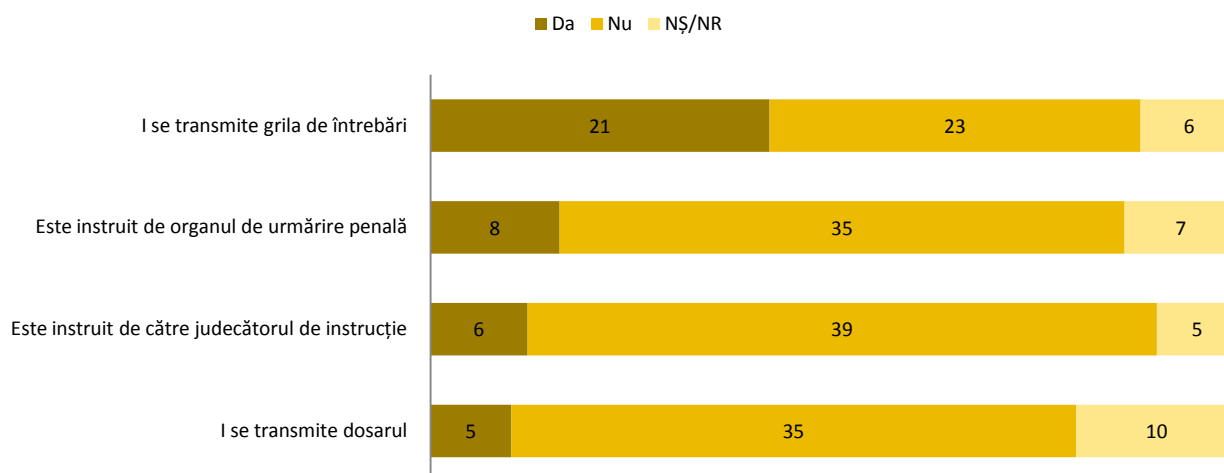
Toți specialiștii au afirmat că audierea minorului are loc în camera de audiere special amenajată, dar în unele cazuri și în biroul ofițerului de urmărire penală (pînă la audierea propriu-zisă în camera de audiere).

Audierea se face în cameră, copilul este izolat de restul participanților la proces. [Intervievator]

De obicei, înainte de proces, înainte de a fi audiat minorul în camera de audiere, el mai este audiat și în biroul ofițerului de urmărire penală. Noi discutăm cu el la nivelul său, încercăm să aflăm circumstanțele în care s-a produs abuzul etc. [Ofițer de urmărire penală]

Întrebați cum sunt informați despre circumstanțele cauzei 4 din cei 6 specialiști intervievari care au participat la studiu susțin că le este transmisă o grilă de întrebări. Chiar dacă anterior atît unii procurori, cît și judecători au afirmat că dosarul este secretul anchetei, iar intervievarul nu are acces la acesta, 5 specialiști (un intervievar, 3 judecători și un ofițer de urmărire penală) au afirmat că persoanei care va fi implicată în calitate de intervievar i se transmite dosarul înainte de procesul de judecată, pentru a-și forma o imagine asupra cazului.

Cum este informat intervievarul despre caz?

Dosarul este secretul anchetei, noi nu putem, nu avem dreptul să îl dăm intervievarului. Procurorul îi spune despre ce este cazul, așa în linii generale. [Procuror]

Păi dosarul nu poate fi dat oricui. Psihologul nu are acces la el. El vine la audiere și înainte de asta în câteva cuvinte îi spunem despre ce este vorba și gata. [Judecător]

Dosarul ni se transmite. Este dosarul la noi, ne uităm, analizăm, asta este confidențial, nu avem voie să divulgăm nimănui. [Intervievator]

Problematika drepturilor copilului pe parcursul audierii este tratată în mod diferit de respondenți. Majoritatea specialiștilor declară că respectă procedura și îi aduc copilului la cunoștință drepturile procedurale. Înainte de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii, conform ghidului metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime / martori ai infracțiunilor, intervievarul îi explică pe înțelese drepturile și obligațiile prevăzute în art.90 CPP, inclusiv de a face declarații veridice.

Unii specialiști menționează că pentru evitarea traumatizării și pentru a respecta interesele copilului este necesar ca copilului să-i fie aduse la cunoștință drepturile sale, într-o modalitate combinată: în formă de citire a drepturilor cu explicații ulterioare, dar și prin imagini.

Alții nu văd necesitatea informării copilului asupra drepturilor sale în situația în care acesta are 4-5 ani și nu este capabil de a înțelege limbajul redactării drepturilor. De asemenea au existat păreri că în astfel de cazuri, există posibilitatea informării reprezentantului legal al copilului.

Într-un mod accesibil pentru copil, adică dacă copilul este mic, să fie utilizate imagini. Să ne convingem că copilul a înțeles ceea ce îi spunem noi. Pentru mine contează dacă el a înțeles care sunt drepturile pe care eu i le spun. [Intervievator]

Este un drept a copilului pe care noi nu putem să-l încălcăm. Și eu de fiecare dată insist ca să-i fie aduse la cunoștință drepturile pe care le are, dar și obligațiile. Desigur că depinde de vârsta pe care o are copilul... fie prin imagini, prin joc. Sau acest lucru este adus la cunoștință reprezentantului legal al copilului. [Procuror]

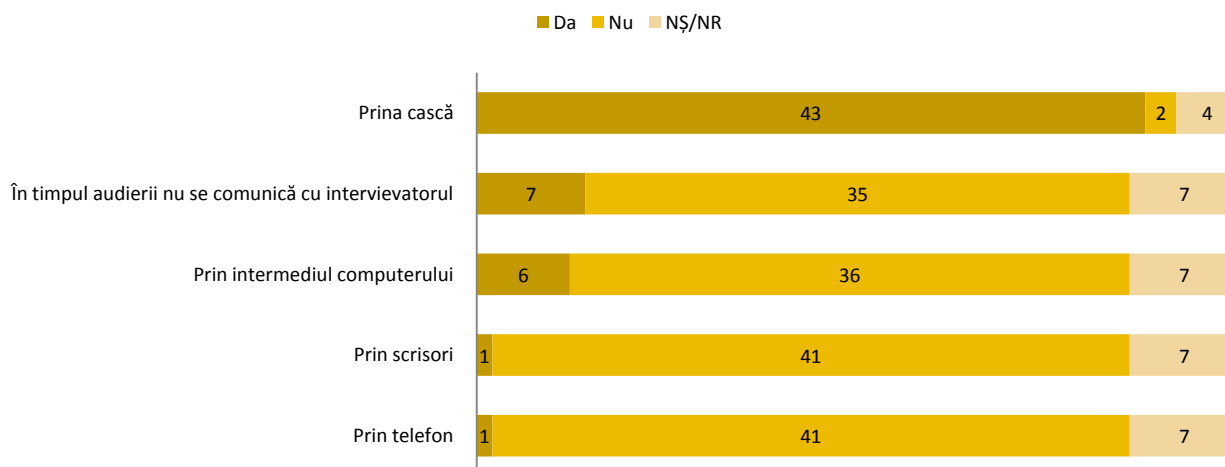
Nu știu dacă acel copil va înțelege ce-s cu drepturile respective. O soluție ar fi să-l informăm pe reprezentantul legal, indiferent de cine este el: părinte, asistent social, frate, soră. [Avocat]

Nu știu dacă se merită, pentru că el oricum nu înțelege terminologia, oricum este informat părintele, pentru că el poartă răspundere asupra copilului. De fapt, intervievatorul poate să i le spună în formă de joc, copilul oricum nu se gândește la asta și poate nici nu-și dă seama că acestea sunt drepturile lui. [Judecător]

I se explică cu cuvinte la nivel de înțeles, dar fără a denatura sensul. La nivelul copilului: îi spui - tu ai dreptul să vorbești despre..., dar ai dreptul și să nu vorbești despre... [Intervievator]

De cele mai multe ori întrebările sunt transmise prin cască din camera de vizualizare către camera de audiere. Alte modalități: prin intermediul computerului, prin telefon. 7 persoane (2 judecători, 2 procurori, 2 avocați și un ofițer de urmărire penală) au declarat că în timpul audierii nu se comunică cu intervievatorul.

Cum are loc transmiterea întrebărilor...?

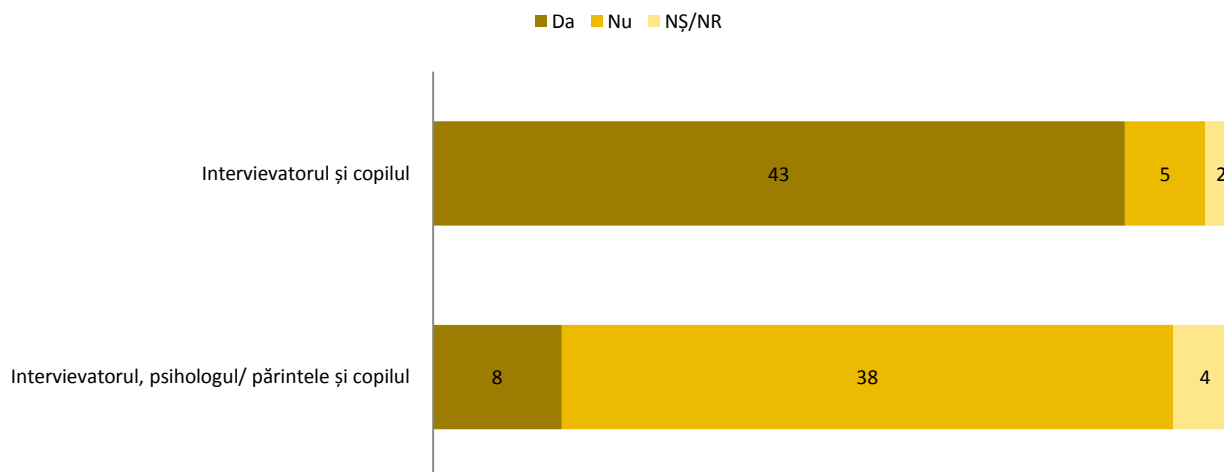
Cei 6 specialiști implicați în calitate de intervievatori au acordat următoarele răspunsuri pe criterii:

item	Da	Nu	NȘ/ NR
Prin cască	6	0	0
În timpul audierii nu se comunică cu intervievatorul	0	5	1
Prin intermediul computerului	1	4	1
Prin scrisori	0	5	1
Prin telefon	0	5	1

În conformitate cu alin. 2 art.110¹ CPP, în încăperea pentru audierea copilului se pot afla doar copilul și interviewatorul. Ceilalți participanți trebuie să se afle în încăperea pentru vizualizare.

Această prevedere legală este respectată de 43 specialiști interviewați, unii respondenți au declarat că nu văd o problemă în prezența unei a treia persoană în camera de audiere (psihologul sau părintele), chiar dacă inițial declarase că în această cameră se află doar copilul cu interviewatorul.

Cine este prezent de obicei în camera de audiere?

Majoritatea specialiștilor au oferit un răspuns unanim în ceea ce privește persoanele aflate în camera de vizualizare. Acestea sunt: judecătorul de instrucție, procurorul, avocatul bănuیتului / învinuitului, reprezentantul legal al minorului, psihologul, traducătorul (dacă este cazul), grefierul.

De cele mai multe ori, audierea minorului se face o singură dată, rareori procedura se repetă. În opinia respondenților motive pentru a dispune o audiere repetată sunt două:

- copilul nu vrea să vorbească
- informațiile obținute de la martor nu sunt relevante

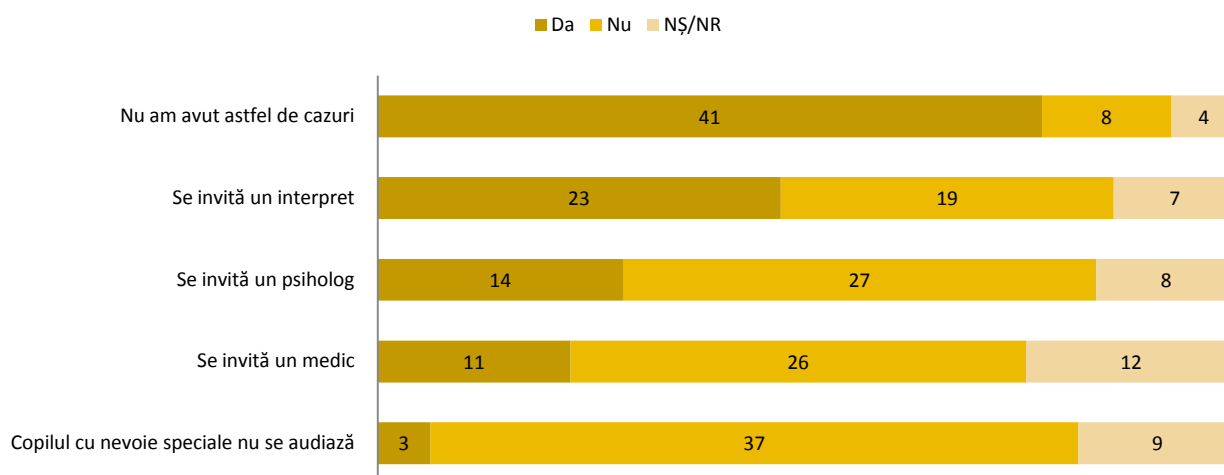
*Se întâmplă uneori ca minorul să fie stresat, închis, să nu vorbească. Noi în așa cazuri nu putem face nimic. Am încercat să vorbim cu el, psihologul i-a explicat că nu e nimic rău, că o să fie bine, l-a luat cu joaca, dar nu am putut face nimic...cum a intrat în sală și a tăcut, așa a stat pînă la urmă.
[Procuror]*

Din cîte știu, a fost un caz cînd s-a repetat audiere pentru că informația nu a fost suficientă. Copilul era singurul martor, dar nu a povestit amănunțit așa cum se aștepta completul și s-a hotărît să mai fie o dată audierea. [Ofițer de urmărire penală]

Opiniile legate de participarea traducătorului atunci cînd copilul nu este vorbitor al limbii de stat au fost împărțite. Pe de o parte, unii specialiști consideră că interviewatorul ar trebui să cunoască limbă maternă a copilului, pe de altă parte, alții nu văd o problemă ca în camera de audiere să fie o a treia persoană – traducătorul.

În cazurile copiilor cu nevoi speciale sau cu anumite deficiențe (de auz, vîz etc.) se invită specialiști de profil. Cei mai mulți specialiști nu au avut astfel de cazuri pînă acum. 3 persoane (un judecător, un procuror și un avocat) au declarat că copiii cu nevoie speciale nu sunt audiați.

Cum procedați în cazurile copiilor cu nevoi speciale?

În nici într-un caz nu se permite traducătorului să stea în camera de audiere. Copilul și așa e stresat, dar dacă o să mai punem acolo încă o persoană străină pentru el, o să fie și mai complicat. Noi nu am avut așa cazuri. Intervievatorul nostru vorbește și rusă și română. [Judecător]

Nu cred că este o problemă ca traducătorul să se afle în cameră cu copilul. Dar totuși la noi nu au fost așa cazuri... de fapt, am avut un caz când minorul era vorbitor de limbă rusă, dar eu m-am descurcat. [Intervievator]

Conform Ghidului de audiere, la audierea suplimentară/repetată a copilului victimă/martor al infracțiunii, se asigură cu preferință participarea aceleiași interviuator care a participat la audierea inițială.

Astfel, specialiștii consideră acest lucru important, deoarece interviuatorul a stabilit deja un contact cu copilul, cunoaște cazul, întrebările necesare de analizat, iar minorul la rîndul lui s-a acomodat cu el și are încredere în acesta.

Cîțiva însă afirmă că interviuatorul trebuie să fie altul în caz de audiere repetată, deoarece astfel este sigur că pe parcursul procesului de audiere/judecată copilul nu este influențat în nici un fel.

Cred că e bine să fie același interviuator, deja este stabilit acel contact între copil și interviuator și copilul are deja o încredere în acea persoană... dacă o să schimbăm interviuatorul cred că o să fie stresant pentru copil, el trebuie din nou să se acomodeze cu altă persoană. [Ofițer de urmărire penală]

Intervievatorul trebuie să fie același, minorul s-a deprins cu el, l-a văzut deja o dată și știe că n-o să fie nimic rău, deja nu se teme ca prima dată. [Judecător]

Eu nu cred că este bine, pentru că la persoana care interviuează se formează din punct de vedere psihologic o anumită opțiune asupra cazului și deja emoțional poate să se răsfrîngă negativ sau poate deveni subiectiv. [Avocat]

De fapt, ar fi bine să fie înlocuit. Cauza audierii eșuate ar putea fi interviuatorul... nu toți ajung la inima copilului, totodată consider că odată ce a fost înlocuit, e mai sigur că minorul nu a fost influențat. [Avocat]

30 din cei 50 specialiști intervieuați au afirmat că nu întâmpină nici un fel de dificultăți în examinarea cazurilor penale cu copilul victimă/martor a infracțiunilor. Unii specialiști însă au menționat că au fost cazuri

dificile cînd copilul audiat „s-a blocat”, cînd copilul era obosit sau cînd interviuatorul nu a reușit să stabilească un contact cu acesta. Cauzele acestor dificultăți sunt în opinia lor:

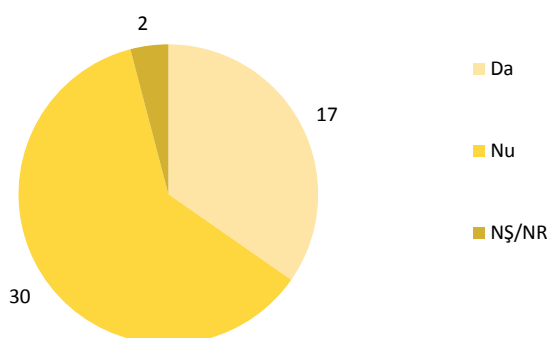
- proveniența dintr-o familie social-vulnerabilă,
- nivelul de educație scăzut,
- influența persoanelor din mediul înconjurător al copilului,
- nivelul insuficient de pregătire al interviuatorului.

Alte dificultăți cu care s-au confruntat specialiștii în cadrul audierii copilului țin de partea organizatorică. O dificultate este neprezentarea unora dintre participanți la audiere (reprezentantul legal al copilului, interviuatorul etc.), aceasta ducînd la contramandarea audierii.

La audierea copiilor cu un nivel de educație scăzut, cu care e greu să discuți, greu te înțelege, greu ii este să se expună. Nivelul de educație scăzut și influențele celor din jur: rude, părinți, tutori, influențe care complexează copilul. [Ofițer de urmărire penală]

A mai fost un caz, cînd copilul s-a blocat și n-a dorit să povestească. [...] Poate din cauza pregătirii insuficiente și din cauză că copilul a fost obosit. [Judecător]

Pîna la moment ați întîmpinat dificultăți în examinarea cazurilor penale cu copii victime/martori a infracțiunilor?

finalizarea audierii

În conformitate cu art.110¹ CPP, la finalul întregului proces, are loc întocmirea procesului verbal – procedură confirmată de către 49 de specialiști intervievați (un specialist implicat în calitate de interviuator nu a știut să răspundă la această întrebare). Actul este întocmit de către greșier conform răspunsurilor a 38 de specialiști. Alții au numit așa specialiști ca: judecător (4 ofițeri de urmărire penală și 1 avocat). Doi interviuatori și un ofițer de urmărire penală au declarat că persoana implicată în calitate de interviuator întocmește acest act. Alte patru persoane nu au răspuns la această întrebare. Toate persoanele interviuate au afirmat că actul este semnat la finalul audierii de către persoanele implicate în procedură. Un CD cu înregistrarea audierii este mai apoi anexat la dosar.

De asemenea, interviuatorilor în unele cazuri, li se solicită să elaboreze un raport privind starea psihologică a copilului după audiere (interviuatorii de cele mai dese ori sunt psihologi sau persoane care au studii/cursuri în psihologie).

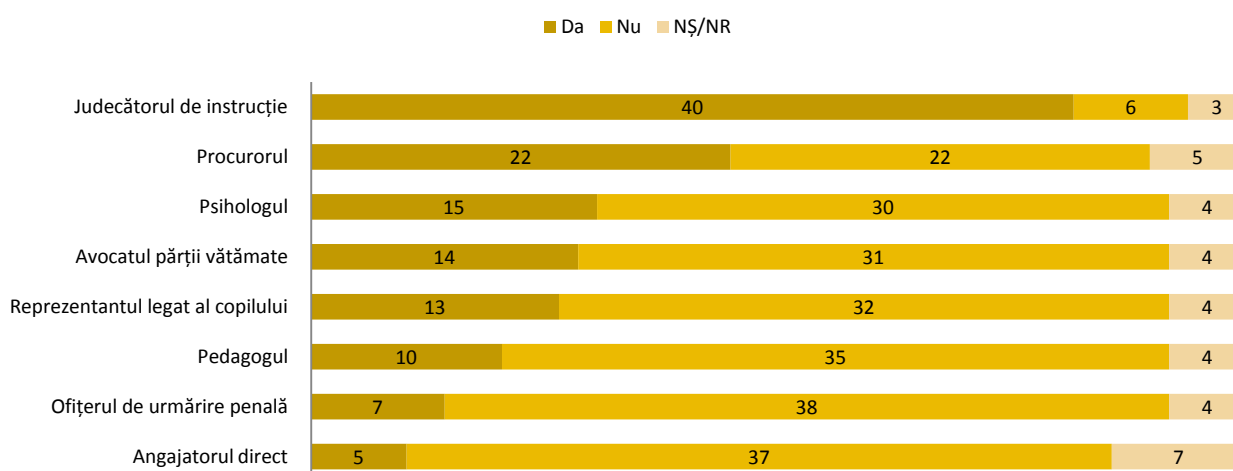
Această intervenție se face în cazurile grave cu scopul de a se asigura că minorul nu a fost afectat psihologic de către organele de drept sau alte persoane prezente la ședința de judecată.

În timpul procesului, greșiera întocmește procesul verbal, unde este descris cazul, participanții la proces și la sfârșit are loc semnarea lui de către toți care au participat. [Ofițer de urmărire penală]

Am avut cazuri când mi s-a solicitat să fac un raport de analiză a stării copilului, asta pentru ca instanța de judecată să se asigure de starea copilului, că nu a fost traumatizat. [Intervievator]

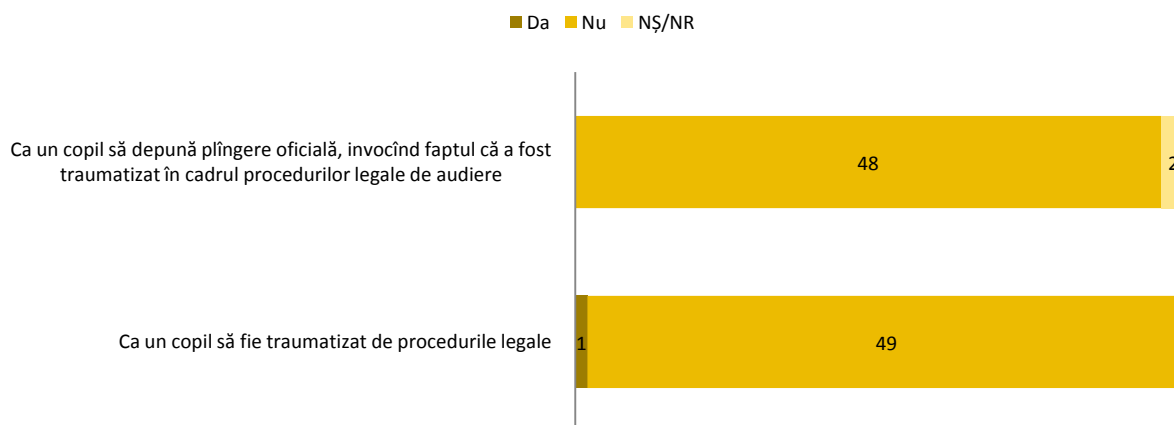
Rolul intervievatorului este unul cheie în procesul de audiere a copiilor sub 14 ani victime/ martori ai infracțiunilor. Chiar dacă nu există prevederi care să impună ca acțiunile sale în cadrul audierii să fie supravegheate, mai mulți specialiști au numit persoane care sunt responsabile de această supraveghere. În opinia a 40 de respondenți judecătorul de instrucție este cel care monitorizează acțiunile intervievatorului.

Cine monitorizează activitatea/ acțiunile intervievatorului în cadrul audierii?

Pe parcursul anului 2015, în experiența specialiștilor nu au avut loc situații în care copiii să fie traumatizați sau să depună plângeri precum că au fost traumatizați. Doar un procuror a oferit răspunsul „Da” deoarece și-a amintit o situație în care copilul audiat a avut o reacție emoțională în timpul audierii legale – a început să plângă și a fugit din camera de audiere.

Pe parcursul activității Dvs din 2015 cu copiii sub 14 ani victime/ martori a infracțiunilor, s-a întâmplat...?

dezvoltarea capacităților profesionale

Majoritatea specialiștilor au beneficiat de diferite instruirii, atât de lungă durată, cât și de scurtă durată. Durata acestor instruirii a fost de minim 6 ore și maxim 80 ore. Specialiștii au menționat că marea majoritate a instruirilor au fost organizate atât de instituții de stat, cât și de organizații neguvernamentale. Acestea sunt următoarele:

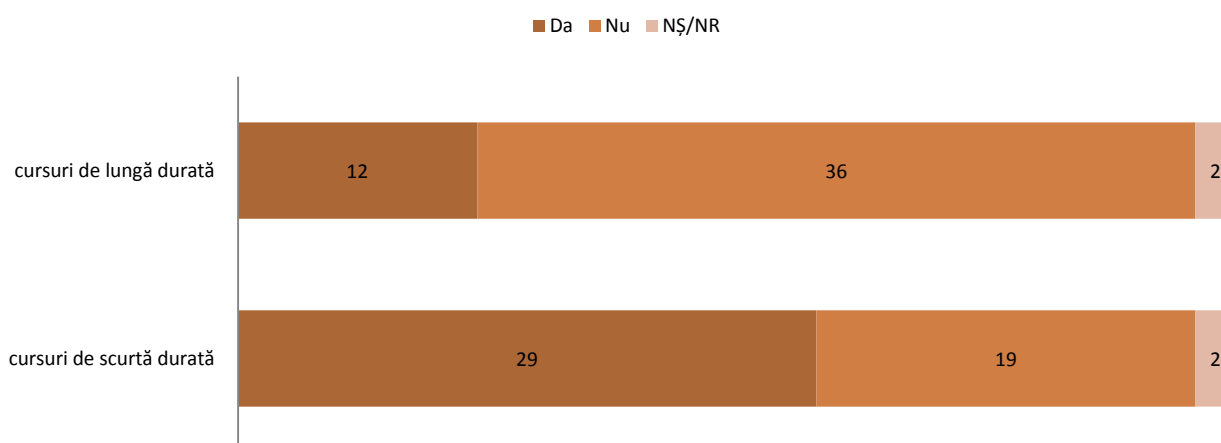
- Institutul Național de Justiție (INJ) (18 menționări)
- Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copil (CNPAC) (6 menționări)
- „La Strada” (6 menționări)
- Institutul de Reforme Penale (IRP) (4 menționări)
- Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS), (4 menționări)
- Procuratura Generală (1 menționare)

Cele de lungă durată au fost de 80 ore. Cele de scurtă durată de 24 ore au fost și una de 6 ore. [...] Au fost organizate de către CNPAC, La Strada împreună cu Institutul de Justiție, și IRP, Institutul de Reforme Penale. Aici sunt 3 cursuri de scurtă durată. [Intervievator]

Instruirile au fost oferite de Institutul Național de Justiție, împreună cu CNPAC-ul și alte direcții. [Procuror]

Specialiștii care au beneficiat mai mult de instruirii sunt: 4 procurori, 6 specialiști implicați în calitate de intervieviatori, 9 avocați, 9 judecători și un ofițer de urmărire penală. Unul dintre ofițerii de urmărire penală a menționat că ar avea nevoie cel puțin cursuri în care să fie instruiți despre toată procedura de audiere a copilului în condiții speciale, deoarece ei nu participă în cadrul acesteia și nu știu cum de fapt are loc aceasta.

În privința copiilor sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor, ați beneficiat de ... pentru o mai bună instrumentare legală a acestor cazuri?

Toți specialiștii care au participat la instruirii consideră că acestea au fost foarte utile, mai ales că procedura de audiere este nouă și nu toți posedă cunoștințele necesare. Doar câțiva specialiști nu au urmat asemenea cursuri din motiv că sunt abia la început de activitate sau instituția unde activează nu a venit cu această inițiativă.

Unul dintre interviuatori și-ar dori ca în cadrul audierilor să existe un supervisor, care să-i evalueze munca, pentru a se perfecționa continuu în activitatea pe care o desfășoară.

Am acumulat cunoștințe în domeniul audierii, însăși modalitatea de audiere. În mare măsură și le-am cunoscut, dar le-am recapitulat. [Procuror]

Foarte utile, foarte mult m-au ajutat pentru că desinestătător nu mai reușesc să studiez, dar atunci când ai în față un caz și nu ești pregătit, respectiv este complicat să-l examinezi în termeni restrânși și competent. De aceea sunt binevenite seminarele acestea, zic că aș mai avea nevoie de niște instruiți, consider că vor fi la fel de utile. Ne-au promis că ne mai fac niște seminare cu psihologii în ce privește domeniul audierilor victimelor și martorilor. [Judecător]

În primul rând, ne-au învățat toate etapele interviului. Am format anumite abilități în interviuarea copilului în condiții speciale. Ne-au dat niște cunoștințe despre metodologia de evaluare psihologică a dezvoltării copilului și elaborarea unui raport de evaluare. Ne-au dat unele reperi în ceea ce privește recuperarea copiilor care au fost martori sau victime. Am luat un ansamblu mai mare. Foarte utile, destul de utile. [Interviuator]

Ar trebui să fie cursuri care să aducă la cunoștință toată procedura dată de audiere a minorului, pentru că vă spun practic noi, de exemplu poliștii nu suntem implicați la audiere, când este martor eu îl audiez personal, dar când sunt victime, părți vătămate noi nu participăm... [Ofițer de urmărire penală]

Cîtiva dintre specialiștii care au mai participat la instruiți consideră că acelea au fost suficiente pentru ei, considerînd oportună instruirea în special a tinerilor specialiști. Totuși, o parte dintre interviuați au menționat că le-ar fi utile și alte cursuri pe teme ce se referă atît la procesul de audiere a copilului, cît și privind asistența de recuperare a copilului victimă/martor al infracțiunilor.

Eu nu cred că nu trebuie statul să mai cheltuiască pentru aceasta... Doar numai pentru acei tineri specialiști care știți cum, unii vin alții pleacă, doar pe aceia ar trebui, pentru mine cred că este destul. [Procuror]

Ar mai fi nevoie nu atît cît ține de criteriile de evaluare, dar de unele subtilități ce țin de audierea copilului. [Judecător]

camerele de audiere. camerele de vizualizare

Audierea în condiții speciale a copilului sub 14 ani victimă/ martor a infracțiunilor presupune realizarea acesteia într-un spațiu special amenajat, care reprezintă o combinație de două sau trei compartimente – camera de audiere, camera de vizualizare și camera de așteptare.

Conform Legislației Republicii Moldova, art.110¹ din CPP, camera de audiere reprezintă un spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, avînd legătură cu camera de vizualizare prin echipamentul de recepție și înregistrare audio/video, în care sînt plasați copilul și audierii și interviewerul. Încăperea de vizualizare este spațiul în care se vor afla participanții la proces: judecătorul, partea apărării, partea acuzării, reprezentanții legali, specialiștii, cu excepția copilului și a interviewerului.

În 4 din 6 raioane, camera de audiere este amplasată atît în incinta Procuraturii, cît și în Instanțele de judecată. Reprezentanții Judecătoriilor din Leova și Ocnița, unde nu sunt camere de audiere au menționat că acestea sunt în curs de amenajare, doar că mai au nevoie de anumite investiții financiare.

Un aspect important remarcat în toate locațiile unde au fost realizate observații este lipsa camerei de așteptare. Cu toate acestea un procuror din Anenii –Noi a menționat că în incinta Procuraturii există camera de așteptare, făcînd referire la holul unde sunt amenajate scaune și masă (locul unde stă agentul de pază). Din relatările specialiștilor, atunci cînd copilul este adus în incinta instituției de obicei este preluat ulterior de către interviewer, care se prezintă de regulă cu ceva timp înainte începerii audierii.

Camerele de audiere și vizualizare (sau după caz și camera de așteptare) sunt prevăzute a fi alăturate și tratate ca o entitate. În majoritatea situațiilor cercetătorilor li s-a comunicat că camerele de audiere se află în gestiunea unui angajat. De obicei acesta este procurorul ori judecătorul de instrucție, în unele cazuri responsabil de cameră este consultantul procurorului, grefierul saușeful secretariatului. Aceeași persoană este responsabilă pentru orarul audierilor.

În același timp, nu a fost posibil de identificat o persoană responsabilă de cameră de vizualizare. De obicei cheia se află la secretariat, iar cine are nevoie – răspunde.

În incinta Judecătoriilor, în calitate de cameră de vizualizare este utilizată o sală de ședințe. În aceste condiții, fixarea datei ședinței de audiere a minorului victimă/martor a infracțiunii depinde, pe lângă disponibilitatea participanților și de disponibilitatea acestei săli.

Conform declarațiilor persoanelor responsabile de camerele de audiere, acestea au fost amenajate în jur cu 1-3 ani în urmă. Iar pînă în prezent au fost audiate între 0-25 cazuri per cameră de audiere. De asemenea, camerele de audiere deserveșc între 1 și 5 raioane.

amplasare	anul înființării	număr audieri	raioane deservite
Soroca (Judecătorie)	2013	0	-
Soroca (Procuratură)	2013	20	Drochia
Anenii Noi (Judecătorie)	2014	aprox. 12	Ștefan Vodă, Căușeni
Anenii Noi (Procuratură)	2014	aprox. 15	Ștefan Vodă, Căușeni, Ialoveni, Bender
Călărași (Judecătorie)	2014	41	-
Călărași (Procuratură)	2014	aprox. 10 în 2015	Călărași, Nisporeni
Leova (Procuratură)	2014	19	Cantemir
Ocnița (Procuratură)	2013	aprox. 20	Dondușeni, Briceni, Edineț
Cahul (Procuratură)	2014	17	Cantemir, Vulcănești, Taraclia
Cahul (Judecătorie)	2014	3	-

Majoritatea camerelor de audiere sunt dotate cu mobilier (masă, sofa, fotolii, dulapuri), jucării, hîrtie, cărți, creioane. Chiar dacă nu este recomandat conform protocolului American Professional Society of

the Abuse of Children și de un șir de prevederi internaționale, în unele camere au fost observate jucării și păpuși anatomice expuse la vedere.

În majoritatea raioanelor, în camerele de audiere sunt instalate câte 4 camere video, ceea ce permite persoanelor aflate în camera de vizualizare să vadă imaginea din 4 unghiuri diferite. Doar la Judecătoria Cahul și Călărași se poate vedea ce se întâmplă în camera de audiere dintr-un singur unghi.

Pe lângă condițiile comune din toate camerele de audiere, au fost remarcate condiții mai specifice în camera de audiere din cadrul Judecătoriei Anenii-Noi. Acestea sunt: aparat cu apă, frigider încorporat și dulciuri pe masa din camera de audiere.

În raionul Soroca, deși camera de audiere din cadrul Judecătoriei este amenajată și dotată tehnic cu utilajul necesar, acolo nu a fost desfășurată nici o audiere. Responsabilii au menționat că de regulă, toate audierile sunt desfășurate în camera de audiere din cadrul Procuraturii.

În raionul Călărași, conform declarațiilor specialiștilor, camerele de audiere din Procuratură și Judecătoria au anumite dezavantaje. În camera din cadrul Procuraturii nu poate fi evitat contactul dintre copil și abuzatorul, deoarece atât camera de audiere, cât și camera de vizualizare au intrarea de pe același hol, spre deosebire de camera de la Judecătoria, unde intrările în aceste camere sunt separate. Această descriere oferită de către un judecător este în contradicție cu faptul că bănuitul/învinuitul nu participă la audiere. Dezavantajul camerei de audiere din cadrul Judecătoriei este că filmarea se face dintr-un singur unghi (doar o cameră video), ceea ce nu permite observarea gesturilor și mimicii copilului, comparativ cu camera din cadrul Procuraturii, unde copilul este văzut din 4 unghiuri de către participanții din camera de vizualizare.

Un alt dezavantaj a câtorva camere de audiere este lipsa izolării fonice. Acest aspect este important pentru calitatea înregistrării sunetului, mai ales când copiii audiați vorbesc încet sau răspund prin interjecții. În plus, în unele camere este amplasată o sofa în loc de fotolii, astfel copilul și intervievatorul nu sunt amplasați față în față, conform recomandărilor.

Camere pentru audierea copilului au apărut anul trecut. Mie de ce nu îmi place să mă duc acolo (Camera de audiere din cadrul Procuraturii), pentru că acolo nu poți să eviți contactul că este primul etaj, și primul birou, copilul intră în biroul cela, și după care trece abuzatorul tot pe coridorul acesta; și copilul oricum aude că el trece, că va veni. În instanța de judecată avem posibilitatea să nu contacteze nicidecum copilul cu abuzatorul și schimbarea camerei e foarte bună. Deși noi am discutat mai mult întrebarea aceasta, la Procuratură Camera de audiere a copilului este dotată cu 4 camere și copilul se vede din toate unghiurile și e mai bine de înregistrat. La noi este o singură cameră și copilul se vede de departe și nu prea este posibilitatea să vezi gesturile și mimica copilului și aici este un minus, dar acolo e mai bine. E mai bine și din punct de vedere a sălii de judecată e mai comod, și copilul are posibilitate să nu contacteze cu abuzatorul. [F, Judecător, Călărași]

Potrivit Ghidului metodologic în procesul de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunii sunt utilizate mijloace tehnice; la necesitate poate fi implicat și un specialist programator/tehnician pentru asigurarea bunei funcționări a utilajului de vizualizare/înregistrare a acțiunii de urmărire penală, precum și a unei înregistrări calitative a depozițiilor copilului. Realizarea acestei sarcini poate fi încredințată consultantului procurorului, cu condiția că ultimul are cunoștințe necesare de utilizare a mijloacelor tehnice.

Unii specialiști au afirmat că această persoană responsabilă nu există (procurorul este responsabil de echipamentul tehnic), iar alții au menționat că au un contract încheiat cu o firmă IT, dar pe parcursul ședințelor nu este prezentă această persoană și în general nu o cunosc.

Normal ar fi să fie prezent un specialist pe parcursul ședinței, dar nu este nimeni. Noi toți suntem responsabili. [Procuror]

Din câte știu, trebuie să fie cineva din băieții care au instalat tehnica, dar nu e nimeni. Noi singuri pornim, oprim. Se poate întâmpla ca să nu știm chiar toate, să nu ne descurcăm și atunci... [Judecător]

La noi procurorul e responsabil de tot. El organizează, îi adună pe toți și mai este responsabil și de echipament. La noi este cheia de la server, de la sala de vizualizare și camera de audiere. [Procuror]

Știu că Judecătoria are contract încheiat cu niște băieți de la o firmă de IT, ei au venit și au instalat tehnica, dar de atunci nu i-am mai văzut. [Judecător]

Totodată, majoritatea specialiștilor au menționat că din cauza echipamentului tehnic uneori întâmpină dificultăți în timpul audierii copilului. Au fost descrise așa probleme ca: microfonul nu este sensibil la sunet, ceea ce îngreunează deslușirea declarațiilor făcute de minor; înregistrarea nu tot timpul poate fi salvată pe CD sau stick de memorie din cauza întreruperii curentului electric sau altor incidente).

Se întâmplă să avem probleme legate de înregistrare. Chiar am avut un caz când s-a stins lumina și nu știu ce s-a întâmplat, dar înregistrarea video nu a fost găsită și s-a pierdut materialul, iar noi am fost nevoiți să audiem repetat. Vă dați seama că asta este un stres repetat pentru copil. [Intervievator]

Microfonul este de o calitate proastă, nu se aude ce spune copilul. Noi trebuie să stăm practic să nu respirăm ca să auzim ce vorbesc ei acolo în camera de audiere. E foarte greu mai ales când copilul e micuț, el abia rostește clar câteva cuvinte și pe lângă asta și microfonul nu e bun sau sunt cazuri când copilul are deficiențe de vorbire. [Procuror]

Chiar dacă numărul audierilor anuale în fiecare cameră de audiere nu este mare, mai mulți specialiști au fost de părerea că astfel de încăperi sunt necesare în fiecare raion. Acest lucru ar facilita procesul de organizare a audierii copilului; deoarece deplasarea în alt raion a mai multor participanți la proces reprezintă o dificultate atât din punct de vedere organizatoric, cât și din punct de vedere financiar (cheltuielile suportate). Conform unora din specialiști, au existat cazuri când audierea copilului a fost amînată pentru altă zi, iar în opinia acestor specialiști, organizarea repetată a audierii este mai dificilă, din punct de vedere al prezenței tuturor participanților la proces. Un alt aspect nu mai puțin important este confortul copilului care este supus unui stres în plus – de a parcurge distanțe de drum înainte și după audiere.

Ce ar fi mai bine în continuare, ar fi camera dată să fie în fiecare raion... Ar fi binevenit să fie în fiecare procuratură așa cameră, pentru că este destul de obositor pentru un copil din Drochia, să circule la Soroca și să vină aici și încă să fie audiat... Pentru că noi de facto supunem copilul acesta unei presiuni, deoarece copilul așteaptă foarte mult pînă se face procesul verbal, după ce se ascultă el se transcrie și asta durează vreo 4-5 ore care copilul stă pe coridor cu procurorii și așteaptă flămînd, vrea la WC, îi e cam rușine, căci ei tot timpul vin din familii defavorizate... Ar fi mult mai relevant să pună în fiecare procuratură, ar fi mult mai ieftin. [Procuror]

Unica problemă și cea mai de bază așa spune că este una de ordin tehnic, deoarece noi avem aceste camere de audiere, ele sunt amplasate nu în fiecare procuratură, sunt în anumite procuraturi de ex: este la noi la Cahul și noi putem deservi Cantemirul, Vulcăneștiul, Taraclia. Acesta este un obstacol privind deplasarea împreună cu martorul, judecătorul de instrucție care trebuie să vină din alt raion și inclusiv victimele - este o problemă de deplasare. [Procuror]

Camerele de vizualizare din raioanele incluse în eșantion sunt dotate cu un monitor/televizor LED, pe care, în timp real, simultan, sunt vizualizate imaginile transmise de la camerele video din camera de audiere. Sălile mai sunt dotate cu boxe, microfoane și mobilier (mese, scaune, dulap).

Conform declarațiilor specialiștilor, stocarea datelor se face prin intermediul serverului și a programului Femida. Asta deși Femida este programul care înregistrează ședințele de judecată, cum este utilizat acesta la faza de urmărire penală este neclar. Echipamentul pentru stocarea datelor este amplasat în camera de vizualizare. Informația este înregistrată pe computer, dar și server. Specialiștii intervievați au declarat că confidențialitatea informației este asigurată prin accesul limitat în acea cameră, prin parole de acces la computer, dar și prin anexele la dosare, având în vedere că dosarul este material secret și confidențial.

La Procuratura Soroca înregistrarea video/ audio se copiază pe un suport care se anexează la dosar sau computer și este ștearsă de pe server. Este neclară necesitatea copierii înregistrării ședinței și în computer și cum sunt protejate datele din computer.

Nu există nici o securitate, aici poate să intre oricine. Nu este cod, noi copiem video pe stick și apoi pe CD sau în computer. [Procuror]

anexa 1-camerele de audiere. camerele de vizualizare

Soroca

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Judecătoriei

Camera de audiere este amenajată corespunzător, dotată tehnic. Nu se utilizează pentru audieri, deoarece acestea au loc în camera de audiere din cadrul Procuraturii. Pereții sunt de culoare bej. Lămpile din camera de audiere sunt de tip neon. Dispune de echipament tehnic.

echipament	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	dimensiune medie, pe masă sunt jucării, creioane, album pentru desen	Lângă perete
sofa	1	De culoare albă și neagră	Lângă perete
fotoliu	2	De culoare albă și neagră	Lângă perete
dulap	0	-	-
jucării	3	De culori verde, gri, roz (iepure, șoarece, crocodil)	Amplasate la vedere
cărți	0	-	-
creioane	15	colorate	Pe masă
hîrtie	2	Albă, albume pentru desen	Pe masă
planșe	0	-	-
păpuși anatomice	0	-	-
cameră video	4	în 4 colțuri ale camerei	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: da - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	deasupra canapelei pe care stă copilul	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
aer condiționat	1	pe perete	funcționabil

Camera de vizualizare este chiar sala de judecată. Funcționează din 2013, este amenajată corespunzător, mobilier nou. Dispune de televizor. Are 26 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	în centrul sălii, pe perete
boxe	2	în sală
microfon	4	Pe masă
masă	4	-
scaun	9	-
tribună, calculator	1	-

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2013 și mai deservește raionul Drochia. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare bej. Lămpile din camera de audiere sunt de tip fluorescent. Dispune de echipament. Nu este izolată fonic.

echipament	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Dimensiune medie	In mijlocul camerei

sofa	1		Lîngă geam
fotoliu	2	Sunt înalte	Lîngă perete
dulap	2	noi	Pe părțile laterale
jucării	6	noi	Pe dulap, sofa
cărți	7	Mai este și 1 broșură	Pe dulap
creioane	1 cutie	Stare bună	Pe masă
hîrtie	este	Albă	Pe dulap
planșe	1	Drepturile copilului	Pe perete
păpuși anatomice	0	-	-
cameră video	4	2 la centru 1 la colț 1 la centru	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: da - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	deasupra canapelei pe care stă copilul	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 1 (nu se aude bine)
căști	1	pe masă	-

Camera de vizualizare este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare albastru. Dispune de televizor. Are 25 m2.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	pe perete, la mijloc
boxe	2	pe server
casca	-	-
masă	1	-
scaun	20	-
dulap	1	-

Anenii Noi.

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Judecătoriei

Funcționează din 2014 și mai deservește raioanele Ștefan Vodă și Căușeni. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare bej cu verde. Lămpile din camera de audiere sunt de tip fluorescent. Dispune de echipament tehnic. Nu este izolată fonic. Mai este dotată cu frigider și dozator cu apă.

echipament	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Formă ovală	La perete
sofa	1	Se desface	Lîngă geam
fotoliu	0	-	-
dulap	1	Nou, comod, încăpător. Este încorporat și frigider	Lîngă perete
jucării	10	diverse	Pe dulap, sofa
cărți	15	Cărți despre animale, dicționare	În dulap
creioane	1cutie	Stare bună	În dulap
hîrtie	este	Albă	În dulap
planșe	2	Diplome	Pe dulap
păpuși anatomice	2	Fetiță și băiețel	Pe rafturi

cameră video	1	Deasupra ușii	-unghiuri de vizualizare: 1 -posibilitate zoom: da - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	deasupra canapelei pe care stă copilul	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
căști	1	lângă masă, cu suport pe perete	-

Camera de vizualizare funcționează din 2013, este amenajată corespunzător, mobilier relativ nou. Pereții sunt de culoare bej. Are 18 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe peretele din față, la mijloc
boxe	2	Pe server
casca	-	-
masă	3	-
scaun	20	-
televizor	1	-

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2014 și mai deservește raioanele: Ștefan Vodă, Căușeni, Ialoveni, Bender. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare verde deschis. Lămpile din camera de audiere sunt de tip fluorescent. Dispune de echipament tehnic. Nu este izolată fonic.

echipament	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	nouă	În mijlocul camerei
sofa	1	-	Lângă geam
fotoliu	2	-	În jurul mesei
dulap	2	-	Lângă perete
jucării	-	-	-
cărți	-	-	-
creioane	-	-	-
hârtie	-	-	-
planșe	-	-	-
păpuși anatomice	-	-	-
cameră video	4	3 în centru 1 în colț	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: nu - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Lângă căști	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
căști	1	Pe masă	-

Camera de vizualizare funcționează de un an jumate, este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare albastru. Dispune de televizor. Are 15 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, la mijloc
boxe	2	Pe server
microfon	1	Pe masă
masă	2	-
scaun	12	-
dulap, server	1	-

Călărași.

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Judecătoriei

Funcționează din 2014 deservește doar raionul Călărași. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culori neutre. Lămpile din camera de audiere sunt de tip neon. Dispune de echipament tehnic. Nu este izolată fonic. La geamuri sunt jaluzele.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Nouă, culoare deschisă	În mijlocul camerei
sofa	1	Culoare gri, deasupra sunt perne	În jurul mesei
fotoliu	1	Culoare gri, deasupra sunt perne	În jurul mesei
dulap	2	Culori: galben cu gri	În colțul camerei
jucării	19	Diferite: urși, iepuri etc.	În dulap
cărți	0	-	-
creioane	2 cutii	colorate	În dulap
hîrtie	2	Albume pentru desen	În dulap
planșe	-	-	-
păpuși anatomice	2	-	-
cameră video	1	în colț	-unghiuri de vizualizare: 1 -posibilitate zoom: nu - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Pe masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 3
căști	1	Lîngă masă	-

Camera de vizualizare funcționează din 2014, este amenajată corespunzător. Dispune de televizor. Are 35 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, la mijloc
boxe	1	Pe masă
casca	-	-
masă	7	-
scaun	17	-
alta	-	-

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2014 deservește raionul Călărași și Nisporeni. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare verde oliva.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	2	o masă mică (noptieră), alta mijlocie	Între sofa și fotoliu
sofa	1	Culoare verde oliva	Lîngă perete
fotoliu	1	Culoare verde oliva	În colțul mesei
dulap	2	Culori: castaniu și bej	În colțul camerei
jucării	8	Diferite: urși, iepuri, șoarece etc.	2 pe noptieră, 1 pe fotoliu, 5 pe dulap
cărți	0	-	-

creioane	12	colorate	În dulap
hîrtie	1	Album pentru desen	În dulap
planșe	0	-	-
păpuși anatomice	4	-	-
cameră video	4	În centrul camerei (pe pod)	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: da - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Pe masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
căști	-	-	-

Camera de vizualizare funcționează din 2014, este amenajată corespunzător. Dispune de televizor. Are 30 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, la mijloc
boxe	2	-
casca	-	-
masă	1	-
scaun	7	-
dulap	1	-

Leova.

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2014 deservește raionul Leova și Cantemir. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culori pastelate. Lămpile din camera de audiere sunt de tip fluorescent. Dispune de echipament tehnic. Este izolată fonic.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Formă pătrată, unghiurile nu sunt ascuțite	În centrul camerei
sofa	1	Culoare castaniu	Lîngă masă
fotoliu	2	Culoare castaniu	Lîngă masă
dulap	2	Culori: alb și maro	Lîngă perete
jucării	9	Diferite: elefant, mașină, urs etc.	Pe dulap
cărți	0	-	-
creioane	12	colorate	Pe masă
hîrtie	2	Album pentru desen (albă) și colorată	Pe masă
planșe	0	-	-
păpuși anatomice	1	-	-
cameră video	4	În centrul camerei (pe pod)	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: da - mobilitatea camerei: da
microfon	2	Fixat sub masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
căști	1	-	-

Camera de vizualizare funcționează din 2014, este amenajată corespunzător, mobilier nou. Dispune de televizor. Are 15 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Centrul sălii
boxe	2	Pe server
Cască, microfon	2	Pe masă
masă	1	-
scaun	13	-
dulap	2	-

Ocnița

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2013, pe lângă Ocnița, mai deservește raioanele Dondușeni, Briceni, Edineț . Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare roz pal. Pe geamul din camera de audiere sunt flori. Lămpile din camera de audiere sunt de tip neon. Dispune de echipament tehnic. Este izolată fonic.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Formă patrată, colțurile nu sunt ascuțite	Între fotolii
sofa	1	Culoare cărămizie	Lângă peretele unde este geamul
fotoliu	2	Culoare cărămizie (aceeași ac și sofa)	În jurul mesei
dulap	2	Culori: alb și cărămiziu	Lângă pereți
jucării	4	Jucării de pluș	Pe dulap și masă
cărți	12	Pentru copii	Pe dulap
creioane	0	-	-
hîrtie	2	Albume pentru desen	În dulap
planșe	1	Declarația cu privire la drepturile copilului	Pe perete
păpuși anatomice	0	-	-
cameră video	4	Pe tavan	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: nu se știe -mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Pe masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 5
căști	1	Lângă masă	-

Camera de vizualizare funcționează din 2013, este amenajată corespunzător. Dispune de televizor. Are 12 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, la mijloc
boxe	2	Pe server
microfon	1	Pe masă
masă	1	-
scaun	11	-
dulap	1	-

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Procuraturii

Funcționează din 2014, au fost realizate în total 15-17 audieri. Pe lângă Cahul, mai deservește 3 raioane: Cantemir, Vulcănești, Taraclia. Este amenajată corespunzător, mobilier nou. Pereții sunt de culoare bej. Dispune de echipament tehnic. Lămpile din camera de audiere sunt de tip neon, nu este izolată fonic.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Masă mică, pătrată din lemn	În centrul camerei
sofa	1	Mică, din piele maro	În apropierea mesei
fotoliu	2	Mici, maro, din piele	În jurul mesei
dulap	2	Maro cu alb, cu rafturi deschise	La unul din pereți
jucării	10	Jucării de pluș	Pe masă și în dulap
cărți	-	-	-
creioane	-	-	-
hîrtie	-	-	-
planșe	-	-	-
păpuși anatomice	-	-	-
cameră video	4	În colțurile camerei	-unghiuri de vizualizare: 4 -posibilitate zoom: nu se știe -mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Pe masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 4 (nu se aude ce spune copilul)
căști	1	Lîngă masă	-

Camera de vizualizare funcționează din 2014, este amenajată corespunzător. Dispune de televizor. Are 20 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, la mijloc
boxe	1	Pe server
Cască, microfon	1	Pe masă
masă	1	-
scaun	10	-
dulap	1	-

camera de audiere/ vizualizare din cadrul Judecătoriei

Funcționează din 2014, este amenajată parțial corespunzător. Spațiul amenajat este de 3m2, iar în camera de audiere își au birourile doi dintre angajații Judecătoriei. Acest lucru este cauzat din lipsa de spațiu. Cînd au loc audieri, angajații respectivi părăsesc cameră de audiere. Pereții sunt de culoare bej. Pe perete este un tablou. În cameră este aparat cu apă. Lămpile din camera de audiere sunt de tip neon. Dispune de echipament tehnic.

	număr	caracteristici	amplasarea
masă	1	Încorporată în dulap	-
sofa	1	-	-
fotoliu	0	-	-
dulap	1	-	-
jucării	3	Jucării de pluș	-

cărți	-	-	-
creioane	-	-	-
hîrtie	-	-	-
planșe	-	-	-
păpuși anatomice	-	-	-
cameră video	1	Pe perete	-unghiuri de vizualizare: 1 -posibilitate zoom: nu se știe - mobilitatea camerei: nu
microfon	1	Pe masă	-sensibil la sunete (de la 1 la 5, unde 1 este slab sensibil și 5 sensibil): 4
căști	1	Lîngă masă	Încorporate cu microfon

Camera de vizualizare funcționează din 2014, este amenajată corespunzător. Pereții sunt de culoare bej. Dispune de televizor. Are 30 m2. Dispune de echipament tehnic.

tip de echipament	număr	amplasare
monitor	1	Pe perete, lateral
boxe	-	-
casă	-	-
masă	8	
scaun	20	
tribună	1	

anexa 2-chestionar

Atitudini

Q1. Vă rog să îmi spuneți în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? Vă rugăm să răspundeți pe o scală de la 1 la 4, unde 1 = "Deloc/înfoartemică măsură", iar 4 = "În foarte mare măsură". **Arătați Lista Q1!**

	Deloc/ În foarte mica măsură	În mică măsură	În mare măsură	În foarte mare măsură	NȘ/NR
a. Sistemul de justiție penală din Rep. Moldova este pregătit pentru audierea copilului	1	2	3	4	9
b. Sistemul de justiție penală din Republica Moldova este prietenos copilului	1	2	3	4	9
c. Audierea copilului victimă/martor a infracțiunilor este prietenoasă	1	2	3	4	9
d. Profesioniștii care asistă copiii în procesul de audiere au suficiente cunoștințe pentru aceasta	1	2	3	4	9
e. De fiecare dată este evitat contactul vizual și confruntarea dintre copil și abuzator	1	2	3	4	9

În varianta în care, la Q1a-Q1e sunt acordate răspunsuri cu codurile 1, 2 sau 3, solicitați clarificări suplimentare pentru fiecare item în parte.

Q2. (În profunzime) Care sunt cauzele pentru care ... nu este acordată evaluarea "În foarte mare măsură"? Ce lipsește pentru asta? Ce măsuri trebuiesc luate? Care sunt dificultățile?

- a. _____ |__|__|
- b. _____ |__|__|
- c. _____ |__|__|

Q3. (În profunzime) S-a schimbat ceva în ultimii 2-3 ani? Cum ați caracteriza schimbările care au avut loc? Lucrurile s-au îmbunătățit sau din contră? Care este cea mai importantă, relevantă schimbare privind audierea copilului sub 14 ani?

- a. _____ |__|__|
- b. _____ |__|__|
- c. _____ |__|__|

Q4. (În profunzime) Ce poate fi îmbunătățit din punctul meu de vedere? De ce aceste schimbări nu au fost realizate pînă acum?

- a. _____ |__|__|
- b. _____ |__|__|
- c. _____ |__|__|

Cunoștințe și practici generale

C1. Care sunt în opinia dvs. caracteristicile unei audieri prietenoase a copilului victimă/martor sub 14 ani a infracțiunilor?

- a. _____ |__|__|
- b. _____ |__|__|
- c. _____ |__|__|

C2. Investigarea unui caz cu implicarea copiilor se face în ➔Treci la C3!

regim de urgență?

Nu	2
NȘ/NR	9

➔Treci la C4!

➔Treci la C4!

C3. Dacă Da, în cât timp? _____ |__|__|

C4. În ce măsură următoarele situații sunt luate în considerație de Dvs. în investigarea cauzelor penale cu implicarea copiilor sub 14 ani?

	De fiecare dată	Uneori	Niciodată	NȘ/NR
a. Necesitățile și interesele superioare ale copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor sunt luate în considerare în cadrul urmăririi penale	1	2	3	9
b. Copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor este tratat cu grijă și atenție în procesul examinării cauzei pentru a i se asigura integritatea psiho-emoțională, fizică sau materială a	1	2	3	9
c. Copiii sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor sunt tratați în mod echitabil și egal, indiferent de apartenența sa sau a părinților, indiferent de naționalitate, etnie, limbă, dizabilitate sau orice alt criteriu similar	1	2	3	9
d. Copilul sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor e tratat corespunzător vârstei, maturității și nivelului lui de înțelegere ținând cont de nivelul lui de dezvoltare sau alte necesități specifice	1	2	3	9
e. Principiile legalității și proporționalității, dreptul la un proces echitabil, dreptul la consiliere juridică etc. sunt garantate copiilor sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor	1	2	3	9
f. Audierea copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor are loc în cel mai scurt timp posibil de la sesizarea despre comiterea infracțiunii	1	2	3	9
g. Pregătirea și desfășurarea procesului de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor asigură elucidarea tuturor circumstanțelor faptei	1	2	3	9
h. Copilul sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor este informat privind drepturile pe care le are și își exprimă liber părerea/gîndurile ori de cîte ori dorește în procesul de audiere	1	2	3	9
i. Pe cît posibil, sunt evitate audierile repetate a copilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor	1	2	3	9

În varianta în care, la C4a-C4h sunt acordate răspunsuri de "Uneori" = 2 sau "Niciodată" = 3, solicitați clarificări suplimentare pentru fiecare item în parte.

C5. (În profunzime) Care sunt cauzele pentru care acest principiu nu este respectat de fiecare dată? Ce măsuri trebuie luate pentru ca acest principiu să fie respectat de fiecare dată?

- Interesul superior al copilului: _____ |__|__|
- Demnitatea: _____ |__|__|
- Nediscriminarea: _____ |__|__|
- Asigurarea unui mediu și limbaj prietenos: _____ |__|__|
- Supremația legii: _____ |__|__|
- Celeritatea: _____ |__|__|
- Diligența: _____ |__|__|
- Participarea: _____ |__|__|
- Neadmiterea victimizării: _____ |__|__|

C6. În ce măsură următoarele situații sunt luate în considerație de Dvs. în investigarea cauzelor penale cu implicarea copiilor sub 14 ani?

De fiecare dată	Uneori	Niciodată	NȘ/NR

a. Asigurarea suportului și asistenței necesare pentru bunăstarea copilului victimă/martor a infracțiunilor sub 14 ani	1	2	3	9

(Dacă C6a = 1 sau C6a = 2)

C7. Ce fel de suport este sigurat?

- a. _____ |__|__|
 b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|

C8. În ce măsură următoarele situații sunt luate în considerație de Dvs. în investigarea cauzelor penale cu implicarea copiilor sub 14 ani?	De fiecare dată	Uneori	Niciodată	NȘ/NR
a. Apelați la colaborări interdisciplinare suportul altor specialiști în evaluarea copilului victimă/martor a infracțiunilor în procedurile legate de ei	1	2	3	9

(Dacă C8a = 1 sau C8a = 2)

C9. La ce specialiști apelați pentru colaborări interdisciplinare?

- a. _____ |__|__|
 b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|

C10. (În profunzime) Cum anume decurge colaborarea cu acești specialiști? Vă rog să descrieți procesul de colaborare.

C11. (În profunzime) Sunt aceste colaborări suficiente/ funcționale? Care sunt lucrurile care pot fi îmbunătățite în procesul de colaborare cu alți specialiști?

C12. Pe parcursul activității dvs. din 2015 cu copiii sub 14 ani victime/martori a infracțiunilor, s-a întâmplat ... ?	Da	Nu	NȘ/NR
a. ... ca un copil să fie traumatizat prin procedurile legale	1	1	9
b. ... ca un copil să depună plîngere oficială invocînd faptul că a fost traumatizat de vreun reprezentant al sistemului de justiție penală în cadrul procedurilor legale de audiere	1	1	9

C13. (Dacă Da la C10b = 1) Care a fost tipul de traumatism invocat? _____ |__|__|

Pregătirea audierii

A1. Cine organizează procedura de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor?	Da	Nu	NȘ/NR
a. Procurorul	1	1	9
b. Ofițerul de urmărire penală	1	1	9
c. Judecătorul	1	1	9
d. Avocatul bănuitului/învinuitului	1	1	9
e. Avocatul părții vătămate	1	1	9
f. Altă persoană, cine anume? _____ __ __	1	1	9

A2. Care sunt etapele de pregătire ale audierii copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor în condițiile art.110¹ CPP?

- a. _____ |__|__|

- b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|
 d. _____ |__|__|
 e. _____ |__|__|

A3. Pînă la audiere, participanții la proces se întîlnesc în vederea pregătirii pentru audiere?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

➔Treci la A4!

➔Treci la A8!

➔Treci la A8!

(Dacă Da la A3 = 1)

A4. Cine participă? _____ |__|__|

A5. Cînd se întîlnesc? _____ |__|__|

A6. În ce constă pregătirea audierilor?	Da	Nu	NȘ/NR
a. Are loc stabilirea întrebărilor/grilei de întrebări/planul audierii ce vor fi adresate copilului	1	1	9
b. Se determină necesitatea prezenței unor specialiști calificați (interpret pentru traducere în cazul persoanelor surdo-mute; medic etc.)	1	1	9
c. Se determină locul audierii copilului	1	1	9
d. Altceva, ce anume? _____ __ __	1	1	9

A7. (În profunzime) Ce dificultăți întâmpinați atunci cînd pregătiți audierea copilului?

A8. Cine este interviuator în procesul de audiere a copilului sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor în condițiile art.110¹ CPP?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psiholog	1	1	9
b. Pedagog	1	1	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	1	9
d. Procurorul	1	1	9
e. Ofițerul de urmărire penală	1	1	9
f. Avocatul părții vătămate	1	1	9
g. Psihopedagog	1	1	9
h. Altă persoană, cine anume? _____ __ __	1	1	9

A9. (În profunzime) Cum are loc procesul de audiere? Se întîmplă să apară dificultăți? Dacă da, ce fel de dificultăți?

A10. În cazul în care sunt mai mulți interviuatori, care sunt criteriile de selecție a interviuatorului?

- a. _____ |__|__|
 b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|

A11. În cazul în care sunt mai mulți interviuatori, cine decide care va fi interviuatorul?

- a. _____ |__|__|

A12. Angajatul cărei instituții este interviuatorul?	Da	Nu	NȘ/NR
a. Școală	1	1	9
b. SAP	1	1	9
c. ONG	1	1	9
d. Alta, care anume? _____ __ __	1	1	9

A13. Serviciile intervievatorului sunt achitate suplimentar la munca de bază?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

➔Treci la A14!

➔Treci la A15!

➔Treci la A15!

A14. (Dacă Da la A13 = 1) De către cine? _____ |__|__|

A15. Cum este informat intervievatorul despre caz?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. I se transmit întrebările/grila de întrebări	1	1	9
b. I se transmite dosarul pentru a fi studiat	1	1	9
c. Îl instruieste judecătorul de instrucție	1	1	9
d. Îl instruieste organul de urmărire penală	1	1	9
e. Altfel, cum anume? _____ __ __	1	1	9

A16. Ce acțiuni procesuale desfășurați pînă la audiereacopilului sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor în condițiile art.110¹ CPP? (în vederea colectării de probe)

- a. _____ |__|__|
- b. _____ |__|__|
- c. _____ |__|__|

A17. Copilul sub 14 ani victimă/martor a infracțiunilor înainte de audiere în condițiile art. 110¹ CPP mai interacționează cu alți reprezentanți ai organelor de drept?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

➔Treci

➔Treci

➔Treci

A18. (Dacă Da la A17 = 1) Cu cine mai interacționează? _____ |__|__|

Pregătirea copilului pentru audiere

P1. Copilul este pregătit în vreun mod pentru audiere?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

P2. Dvs. considerați că este necesară pregătirea copilului pentru audiere?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

P3. (În profunzime) De ce da? De ce nu?

P4. Cînd are loc pregătirea copilului victimă/martor al infracțiunilor pentru audiere?

Cu cîteva zile înainte de audiere	1
Cu cîteva ore înainte de audiere	2
NȘ/NR	9

➔Treci

➔Treci

➔Treci

P5. (Dacă P3 = 1) Cu cîte zile/ore înainte de audiere? _____ |__|__|

P6. Cum are loc pregătirea copilului victimă/martor al infracțiunilor pentru audiere?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Copilul este informat despre scopul audierii sale	1	2	9
b. Copilul este informat despre modalitățile de desfășurare a audierii	1	2	9
c. Copilul este informat despre importanța detaliilor incluse în relatarea sa	1	2	9
d. Copilul este informat despre faptul că audierea sa este înregistrată audio-video și scopul în care se face înregistrarea	1	2	9
e. Copilul este informat despre toți participanții la audiere	1	2	9

f. Copilul este informat despre drepturile sale	1	2	9
g. Altfel, cum anume? _____ _ _	1	2	9

P7. Cine **sunt** cei care îl pregătesc pentru audiere pe copilul victimă/martor al infracțiunilor?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psihologul	1	2	9
b. Pedagogul	1	2	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	2	9
d. Intervievatorul	1	2	9
e. Procurorul	1	2	9
f. Judecătorul de instrucție	1	2	9
g. Ofițerul de urmărire penală	1	2	9
h. Avocatul părții vătămate	1	2	9
i. Altcineva, cine anume? _____ _ _	1	2	9

P8. Cine **ar trebui** să fie cei care îl pregătesc pentru audiere pe copilul victimă/martor al infracțiunilor?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psihologul	1	2	9
b. Pedagogul	1	2	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	2	9
d. Intervievatorul	1	2	9
e. Procurorul	1	2	9
f. Judecătorul de instrucție	1	2	9
g. Ofițerul de urmărire penală	1	2	9
h. Avocatul părții vătămate	1	2	9
i. Altcineva, cine anume? _____ _ _	1	2	9

Desfășurarea audierii

D1. Unde are loc de obicei audierea copilului pînă la 14 ani victimă/martor al infracțiunilor?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Camera de audiere	1	2	9
b. Biroul judecător/procuror/ofițer de urmărire penală	1	2	9
c. Domiciliul copilului	1	2	9
d. Instituția de învățământ	1	2	9
e. ONG	1	2	9
f. Altundeva, unde anume? _____ _ _	1	2	9

D2. Au existat cazuri în care camera de audiere să fie folosită pentru audierea altor categorii de copii în contextul art. 110¹ CPP (alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer)?

	Da	1
	Nu	2
	NȘ/NR	9

D3. (Dacă Da la D2 = 1) Vă rugăm să ne dați detalii privind aceste cazuri (infracțiuni), vîrsta copilului etc.) _____ |_|_|

D4. Copiii mai mari de 14 ani victime/martori ai infracțiunilor sunt informați despre posibilitatea de a fi audiați în condițiile art. 110¹ CPP?

	Da	1
	Nu	2
	NȘ/NR	9

D5. (Dacă Nu la D4 = 2) Care sunt motivele pentru care ei nu sunt informați despre acest lucru?

- a. _____ |__|__|
 b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|

D6. Cine **este** prezent de obicei în camera de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunilor?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Doar intervievatorul și copilul	1	2	9
b. Intervievatorul, psiholog/părinte și copilul	1	2	9
c. Altcineva, cine anume? _____ __ __	1	2	9

D7. Cine **ar trebui** să fie prezent în camera de audiere a copilului victimă/martor al infracțiunilor?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Doar intervievatorul și copilul	1	2	9
b. Intervievatorul, psiholog/părinte și copilul	1	2	9
c. Altcineva, cine anume? _____ __ __	1	2	9

D8. Care sunt persoanele care sunt prezente în camera de vizualizare în timpul audierii copilului?

- a. _____ |__|__|
 b. _____ |__|__|
 c. _____ |__|__|

D9.a. De câte ori este audiat copilul victimă/martor al infracțiunilor în condițiile art. 110¹ CPP? |__|__|
 ori

D9. În cazul audierii repetate, participă aceeași persoană ca intervievator?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D10. Considerați că este bine ca să fie aceeași persoană-intervievator pe parcursul audierilor repetate?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D11. (Dacă Da la D10 = 1) Care sunt motivele pentru care considerați că este bine?

D12. (Dacă Nu la D10 = 2) Care sunt motivele pentru care nu considerați că este bine?

D13. Copilul pînă la 14 ani victimă/martor al infracțiunilor este asigurat cu interpret în cazul în care nu este vorbitor al limbii de stat?

Da	1
Nu	2
De fiecare dată, intervievatorul și alimbavorbită de copil	3
NȘ/NR	9

D14. (Dacă Da la D13 = 1) Unde se află interpretul pe timpul audierii?

D15. Cum procedați în cazul copiilor cu nevoi speciale/ dizabilități (auz, vorbit, deficiențe mintale)?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Se invită un interpret	1	2	9
b. Se invită un psiholog	1	2	9

c. Se invită un medic	1	2	9
d. Copilul cu nevoi speciale nu se audiază	1	2	9
e. Nu am avut astfel de cazuri	1	2	9

D16. Copilul victimă/martor al infracțiunilor, pe parcursul examinării cauzei, este asistat de un avocat?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D17. Care este situația cea mai frecventă?

Avocatulesteasigurat de stat	1
Avocatulesteprivat	2
NȘ/NR	9

D18. Copilul victimă/martor al infracțiunilor îi sunt aduse la cunoștință drepturile?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D19. (Dacă Da la D18 = 1) De către cine îi sunt aduse la cunoștință drepturile?

D20. (Dacă Da la D18 = 1) Când anume îi sunt aduse la cunoștință drepturile?

D21. Cine ar trebui să informeze copilul victimă/martor al infracțiunilor asupra drepturilor sale?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psihologul	1	2	9
b. Pedagogul	1	2	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	2	9
d. Intervievatorul	1	2	9
e. Procurorul	1	2	9
f. Judecătorul de instrucție	1	2	9
g. Ofițerul de urmărire penală	1	2	9
h. Avocatul părții vătămate	1	2	9
i. Altcineva, cine anume? _____ _ _	1	2	9

D22. În ce modalitate ar trebui să fie informat copilul victimă/martor al infracțiunilor despre drepturile sale? _____ |_|_|

D23. Copilul victimă/martor al infracțiunilor poate fi absolvit de audiere?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D24. (Dacă Da la D24 = 1) În ce condiții?

D25. Cât timp durează de obicei o ședință de audiere?

_____ |_|_|

D26. Ce semnifică sintagma „audierea minorului se va efectua în termeni restrânși”?

_____ |_|_|

D27. Care sunt factorii care determină această durată?

a. _____ |_|_|

b. _____ |_|_|

c. _____ |__|__|

D28. Pe parcursul audierii copilului victimă/martor al infracțiunilor în condițiile art. 110¹ CPP, cum are loc transmiterea întrebărilor de la participanții aflate în camera de vizualizare spre interviuatorul din camera de audiere?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Prin cască	1	2	9
b. Prin intermediul computerului	1	2	9
c. Prin telefon	1	2	9
d. Prin scrisori	1	2	9
e. Scoaterea interviuatorului din camera de audiere	1	2	9
f. În timpul pauzelor	1	2	9
g. Altfel, cum anume? _____ __ __	1	2	9
h. În timpul audierii nu se comunică cu interviuatorul	1	2	9

D29. Cum credeți că ar trebui realizată transmiterea întrebărilor de la participanții aflate în camera de vizualizare spre interviuatorul din camera de audiere?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Prin cască	1	2	9
b. Prin intermediul computerului	1	2	9
c. Prin telefon	1	2	9
d. Prin scrisori	1	2	9
e. Scoaterea interviuatorului din camera de audiere	1	2	9
f. În timpul pauzelor	1	2	9
g. Altfel, cum anume? _____ __ __	1	2	9
h. În timpul audierii nu se comunică cu interviuatorul	1	2	9

Finalizarea audierii

D30. Cine de obicei monitorizează activitatea/acțiunile interviuatorului în cadrul audierii?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psihologul	1	2	9
b. Pedagogul	1	2	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	2	9
d. Procurorul	1	2	9
e. Judecătorul de instrucție	1	2	9
f. Ofițerul de urmărire penală	1	2	9
g. Avocatul părții vătămate	1	2	9
h. Angajatorul direct	1	2	9
i. Altcineva, cine anume? _____ __ __	1	2	9

D31. Cine ar trebui să monitorizeze activitatea/acțiunile interviuatorului în cadrul audierii?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. Psihologul	1	2	9
b. Pedagogul	1	2	9
c. Reprezentantul legal al copilului	1	2	9
d. Procurorul	1	2	9
e. Judecătorul de instrucție	1	2	9
f. Ofițerul de urmărire penală	1	2	9
g. Avocatul părții vătămate	1	2	9

h. Angajatorul direct	1	2	9
i. Altcineva, cine anume? _____ _ _	1	2	9

D32. La finalul ședinței de audiere se întocmește un act însoțitor privind materialul înregistrat?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

D33. (Dacă Da la D33 = 1) Ce conține acest act?

D34. (Dacă Da la D33 = 1) Cine întocmește acest act?

D35. (Dacă Da la D33 = 1) Când are loc întocmirea acestui act?

D36. (Dacă Da la D33 = 1) Când are loc semnarea acestui act?

Dezvoltarea capacităților profesionale

T1. Pînă la moment ați întâmpinat dificultăți în examinarea cazurilor penale cu copil victime/martor al infracțiunilor?

Da	1
Nu	2
NȘ/NR	9

T2. (Dacă Da la T1 = 1) Ce fel de dificultăți?

T3. (Dacă Da la T1 = 2) Care a fost cauza?

T4. În privința copiilor sub 14 ani victimă/martor al infracțiunilor, ați beneficiat de ... pentru o mai bună instrumentare legală a acestor cazuri?

	Da	Nu	NȘ/NR
a. cursuri de scurtă durată	1	2	9
b. cursuri de lungă durată	1	2	9

T5. (Dacă Da la T4a = 1) Cîte ore de instruire? |_|_| ore

T6. (Dacă Da la T4b = 1) Cîte ore de instruire? |_|_| ore

T7. (Dacă Da la T4a = 1 sau T4b = 1) Cine a organizat aceste cursuri?

T8. (În profunzime) Cît de utile au fost acestea? Ce competențe/ cunoștințe ați acumulat?

T9. Dacă nu, credeți că ați avea nevoie de astfel de instruiți? Cine ar trebui să le organizeze?

T10. Ce alte cursuri sau instruiți credeți că ar fi oportune/ aveți nevoie?

T11. Doriți să adăugați ceva la cele discutate astăzi?

Date socio-demografice

D1. Numele persoanei intervievate: _____

D2. Funcția: _____

D3. Instituția: _____

D4. Care este vârsta dvs.? |__|__| ani

D5. Genul

Masculin	1
Feminin	2

D6. Nivelul de studii

Licențiat	1
Magistru	2
Doctorat	3

D7. Care este stagiul de muncă pe care îl aveți în domeniul investigării cauzelor cu implicarea copiilor sub 14 ani? |__|__| ani